

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 06 08
SWD(2012) 146 draft

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

Skirtas parengti rekomendacijas dėl Direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (Paslaugų direktyvos) 20 straipsnio 2 dalies taikymo

pridedamas prie

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui

dėl Paslaugų direktyvos įgyvendinimo. Partnerystė siekiant augimo paslaugų sektoriuje 2012–2015 m.

{COM(2012) 261 final}
{SWD(2012) 147 final}
{SWD(2012) 148 final}

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

Skirtas parengti rekomendacijas dėl Direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (Paslaugų direktyvos) 20 straipsnio 2 dalies taikymo

pridedamas prie

**Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui
dėl Paslaugų direktyvos įgyvendinimo. Partnerystė siekiant augimo paslaugų sektoriuje 2012–2015 m.**

Šis dokumentas yra informacijai skirtas Europos Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Jame nėra pateikiama ar numatoma oficiali Komisijos pozicija šiuo klausimu.

Turinys

1.	VIDAUS RINKOS PASLAUGŲ GAVĖJAMS SUKŪRIMAS	2
1.1.	Ar paslaugų gavėjai iš bendrosios rinkos gali gauti pakankamai naudos?.....	2
1.2.	Tolesnis naudojimosi paslaugų vidaus rinka lengvinimas.....	3
2.	ĮPAREIGOJIMO NEDISKRIMINUOTI ĮGYVENDINIMAS VALSTYBĖSE NARĖSE	4
3.	DOKUMENTO TIKSLAS	4
4.	PASLAUGŲ DIREKTYVOS 20 STRAIPSNIO 2 DALIES AIŠKINIMAS	6
4.1.	Nuostatos taikymo sritis	7
4.1.1.	Kokioms paslaugoms taikomas įpareigojimas?	7
4.1.2.	Kam įpareigojimas taikomas?	7
4.1.3.	Vartotojai, kaip paslaugų gavėjai	8
4.1.4.	Kas yra „viešai skelbiamos bendrosios sąlygos“?.....	8
4.1.5.	Pilietybė ir gyvenamoji vieta, kaip skiriamieji veiksniai	9
4.1.6.	Kas yra „skirtingos paslaugos gavimo sąlygos“?.....	9
4.2.	Poreikis imtis kiekvieno konkretaus atvejo analizės.....	11
4.2.1.	Diskriminacijos nustatymas	11
5.	KELI PAVYZDŽIAI. IŠSAMI SKIRTINGŲ SĄLYGŲ ATVEJŲ ANALIZĖ.....	15
6.	TOLIAU TOBULINTINOS SRITYS. LIKUSIŲ KLIŪČIŲ VIDAUS RINKOJE ŠALINIMAS	21
6.1.	Mokėjimai.....	21
6.2.	Mokesčiai	22
6.3.	Vartotojų apsaugos ir sutarčių teisės taisyklių skirtumai	22
6.4.	Skolų išieškojimas	25
6.5.	Kopijavimo asmeniniam naudojimui mokesčiai.....	25
7.	IŠVADOS.....	27
7.1.	Valstybių narių valdžios institucijų pareiga užtikrinti 20 straipsnio 2 dalies vykdymą.....	27
7.2.	Komisijos vaidmuo. Informacija ir parama valstybėms narėms, įmonėms ir vartotojams	27
7.3.	Realesnės bendrosios rinkos sukūrimas. Priemonės, kurių galėtų imtis įmonės įgyvendindamos 20 straipsnio 2 dalimi suteiktas teises.....	28

1. VIDAUS RINKOS PASLAUGŲ GAVĖJAMS SUKŪRIMAS

Bendroji rinka Europos įmonėms suteikė daug privalumų. Paslaugų direktyvos įgyvendinimas buvo svarbus žingsnis šalinant kliūtis verslui tiek įsisteigimo šalyje, tiek visoje ES. Tačiau kad būtų sukurta tikra bendroji rinka, neužtenka palengvinti paslaugų teikimą kitapus nacionalinių sienų. Ne mažiau svarbu užtikrinti, kad paslaugų gavėjai galėtų lengvai naudotis bendrosios rinkos jiems teikiamomis galimybėmis, kaip nurodyta pagal Paslaugų direktyvos 41 straipsnį parengtame Komisijos komunikate Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Paslaugų direktyvos įgyvendinimo „Partnerystė siekiant augimo paslaugų sektoriuje 2012–2015 m.“ (toliau – komunikatas).

Paslaugų gavėjai, ypač vartotojai, tikisi, kad pašalinus reguliavimo kliūtis teikti paslaugas vidaus rinkoje, jie galės gauti daugiau paslaugų. Tačiau pasitaiko atvejų, kai gavėjams atsisakoma suteikti paslaugą arba ji siūloma aukštesne kaina dėl to, kad jie gyvena kitoje valstybėje narėje. Šiame dokumente nagrinėjama paslaugų teikimo gavėjams padėtis vidaus rinkoje ir pateikiamos galimos nuorodos, kaip toliau lengvinti paslaugų teikimą Europos piliečiams.

1.1. Ar paslaugų gavėjai iš bendrosios rinkos gali gauti pakankamai naudos?

Pabandę paslaugas pirkti kitoje valstybėje, vartotojai pernelyg dažnai nusivilia. Iš Europos Komisijos, Europos vartotojų centrų ir kitų pagalbos įstaigų gautų skundų matyti, kad bendrojoje rinkoje susirūpinimą kelia skirtingų sąlygų taikymo dėl pilietybės arba gyvenamosios vietos praktika.

Siekiant įvertinti padėtį vietoje, užsakyti ir 2009 m. paskelbti du vartotojų geografinės diskriminacijos tyrimai, ypač daug dėmesio skiriant e. prekybai: „Mystery shopping evaluation of cross-border e-commerce in the EU“¹ („Kontrolinio pirkimo tarpvalstybinėje ES e. prekyboje vertinimas“), kurį Komisijos užsakymu atliko „YouGov Psychonomics“, ir „Matrix Insight: Access to services in the Internal Market: Study on business practices applying different condition of access based on the nationality or the place of residence of service recipients — Implementation of Directive 2006/123/EC on Services in the Internal Market“² („Matrix Insight“. Galimybės gauti paslaugų vidaus rinkoje. Verslo praktikos tyrimas taikant skirtingas sąlygas dėl paslaugų gavėjų pilietybės arba gyvenamosios vietos. Direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje įgyvendinimas“ (toliau – „Matrix“ tyrimas)).

Nurodyta praktika taikoma plačiam paslaugų spektrui, pavyzdžiui, elektronikos prekių, tekstilės, sporto įrangos, „pasidaryk pats“ prekių pardavimui, muzikos įrašų atsisiuntimui, automobilių nuomai ir judriojo telefono ryšio sutartims. Paaiškėjo, kad daugumoje atvejų skirtingos sąlygos taikomos dėl gyvenamosios vietos, o ne pilietybės, ir jos dažniausios internetiniuose sandoriuose. Pavyzdžiui, vartotojai, norintys atostogoms kitoje valstybėje narėje internetu išsinuomoti automobilį arba užsisakyti viešbutį gali būti nukreipti į savo gyvenamosios šalies automobilių nuomos arba viešbučių grandinei priklausančios įmonės ar

¹ Žr. http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/EC_e-commerce_Final_Report_201009_en.pdf.

² Žr. http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/studies/20091210_article20_2_en.pdf.

viešbučio interneto svetainę, kurioje paslaugos siūlomos daug aukštesnėmis kainomis. Be to, suvedant kredito kortelės duomenis sandorių sudarymas gali nutrūkti dėl pirkėjo adreso.

Taip pat skirtingos sąlygos, nors ne taip dažnai, taikomos sudarant neinternetinius sandorius, ypač turizmo sektoriuje. Pavyzdžiui, Komisija yra informuota, kad kai kuriuose teminiuose parkuose ir turistų lankomose vietose, atsižvelgus į kliento gyvenamąją šalį, taikomi skirtingi tarifai. Be to, Komisija yra informuota apie atvejus, kai atostogas planuojantys pasienio gyventojai nori užsisakyti kruizą per kitapus sienos veiklą vykdančius kelionių agentus, ir apie tai, kad toks kelionių agentas to kruizo parduoti negali, nes kruizinių kelionių teikėjas draudžia jam šią paslaugą parduoti kitų valstybių narių gyventojams, nes nori išlaikyti skirtingą kainų nustatymo politiką.

1.2. Tolesnis naudojimosi paslaugų vidaus rinka lengvinimas

Siekiant sustiprinti paslaugų gavėjų teises ir padidinti jų pasitikėjimą vidaus rinka, pagal Direktyvą 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (toliau – Paslaugų direktyva) valstybės narės įpareigosios pašalinti kliūtis paslaugų gavėjams, norintiems pirkti kitose valstybėse narėse įsisteigusių teikėjų teikiamas paslaugas, pavyzdžiui, įpareigojimus gauti specialų leidimą gauti paslaugų iš kitos valstybės narės. Ja valstybės narės taip pat įpareigojamos paslaugų gavėjams suteikti bendrą informaciją ir pagalbą dėl teisinių reikalavimų, visų pirma dėl vartotojų apsaugos taisyklių, ir dėl kitose valstybėse narėse taikomų žalos atlyginimo procedūrų. Galiausiai ja valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad nebebūtų taikomi diskriminaciniai reikalavimai dėl paslaugų gavėjo pilietybės arba gyvenamosios vietos.

Atsižvelgiant į pastarąjį aspektą, **Paslaugų direktyvos 20 straipsniu** draudžiama paslaugų gavėjų diskriminacija dėl jų pilietybės arba gyvenamosios vietos. Šios nuostatos tikslas – padėti paslaugų gavėjams, ypač vartotojams, pasinaudoti kitų valstybių narių rinkose esamais pasiūlymais ir kuo geriau pasinaudoti vidaus rinka.

Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 1 dalimi valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad gavėjui nebūtų taikomi diskriminaciniai reikalavimai, susiję su jo pilietybe arba gyvenamąja vieta. Todėl Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 1 dalis taikoma ir tais atvejais, kai skirtingas sąlygas taiko **valdžios institucijos**. Pagal Komisijos turimą informaciją dauguma šiurkščia diskriminacija laikytų atvejų buvo tokie atvejai, kai lengvatines galimybes gauti paslaugas regiono arba savivaldybės gyventojams suteikė to regiono arba vietos valdžios institucijos arba tų valdžios institucijų remiami subjektai. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas su tam tikromis išlygomis diskriminaciniais pripažino atvejus, kai vietos arba decentralizuotos valstybinės institucijos suteikė lengvatinius paslaugų tarifus tik piliečiams ir asmenims, gyvenantiems tos institucijos teritorijoje, ir kurios tokių lengvatų netaikė gavėjams, kurie yra kitų valstybių narių piliečiai ir nerezidentai³.

20 straipsnio 2 dalyje konkrečiau nustatomi atvejai, kuriais **paslaugų teikėjai**, t. y. įmonės ar specialistai, siūlantys paslaugas rinkoje, taiko skirtingas sąlygas. Valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad bendrosiose paslaugos gavimo sąlygose, kurias viešai skelbia teikėjas, nebūtų diskriminacinių nuostatų, susijusių su gavėjo pilietybe arba gyvenamąja vieta, tačiau neatmetama galimybė numatyti skirtingas paslaugos gavimo sąlygas, kai tie skirtumai tiesiogiai pagrįdžiami objektyviais kriterijais.

³ Žr. 2003 m. sausio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimą C-388/01 *Komisija prieš Italiją*.

2. ĮPAREIGOJIMO NEDISKRIMINUOTI ĮGYVENDINIMAS VALSTYBĖSE NARĖSE

Valstybės narės buvo įpareigosios įgyvendinti 20 straipsnį nacionalinės teisės aktais. Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis įgyvendinama nacionalinėmis nuostatomis, pagal kurias paslaugų teikėjams draudžiama diskriminuoti dėl pilietybės arba gyvenamosios vietos.

Dauguma valstybių narių yra priėmusios horizontaliuosius teisės aktus, kuriais į nacionalinę teisę visiškai arba iš dalies perkeliama Paslaugų direktyvos nuostata dėl nediskriminavimo. Kitos galėjo remtis jau galiojančiais teisės aktais, kuriais pasiekiamas tas pats tikslas (žr. **I priedą**).

Susijusios nacionalinės kompetentingos institucijos turi užtikrinti, kad būtų laikomasi atitinkamų nacionalinių nuostatų, kuriomis nacionalinėje teisėje įgyvendinama Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis. Norint atlikti šį vertinimą, visais atvejais būtina **kiekvieną atvejį analizuoti atskirai**.

Valstybės narės paskiria institucijas, atsakingas už šios nuostatos vykdymo užtikrinimą savo teritorijose. Kompetentingų institucijų, atsakingų už vykdymo priežiūrą, sąrašas pateikiamas šio dokumento **II priede**. Dauguma valstybių narių nacionalinių nuostatų, kuriomis įgyvendinama 20 straipsnio 2 dalis, administracinių reikalavimų vykdymą pavedė užtikrinti institucijoms, kurios atsakingos už vartotojų apsaugos taisyklių administracinių reikalavimų vykdymo užtikrinimą. Kai kuriais atvejais šios nuostatos vykdymą taip pat buvo pavesta užtikrinti konkurencijos institucijoms. Teisminio ginčo atveju šiuos klausimus paprastai nagrinėja teismai, atsakingi už prekybos arba vartotojų apsaugos taisykles.

Nuostatos vykdymas užtikrinamas pagal nacionalinėje teisėje numatytus priežiūros įgaliojimus, visų pirma imantis priežiūros priemonių teikėjo įsisteigimo vietoje. Kiek tai susiję su administracinių reikalavimų vykdymu, įsisteigimo valstybė narė yra atsakinga už jos teritorijoje įsisteigusius paslaugų teikėjus, taip pat kai jie teikia paslaugas kitose valstybėse narėse. Tais atvejais, kai paslaugų teikėjas teikia tarpvalstybines paslaugas, Paslaugų direktyvos VI skyriuje nustatyti administracinio bendradarbiavimo reikalavimai, pagal kuriuos valstybės narės įpareigojamos teikti viena kitai abipusę teikėjų priežiūros pagalbą.

3. DOKUMENTO TIKSLAS

Nuo Paslaugų direktyvos priėmimo vartotojams ir paslaugų gavėjams padedančios nacionalinės institucijos gavo daugybę skundų dėl įmonių taikomų skirtingų sąlygų dėl pilietybės ir gyvenamosios vietos. Tačiau atsižvelgus į Komisijos gautą informaciją, atrodytų, kad iki šiol tik labai nedaugeliu atvejų, kai buvo atkreiptas šių įstaigų dėmesys, nacionaliniu lygmeniu imtasi administracinių arba teisminių vykdymo užtikrinimo veiksmų. Panašu, kad šių administracinių arba teisminių vykdymo užtikrinimo veiksmų nepakankamai imtasi dėl kelių galimų priežasčių: šios nuostatos daugumoje valstybių narių galioja trumpą laiką, o paslaugų gavėjai tokiuose ginčiuose nesiryžta veikti dėl paprastai nedidelės prekių ir paslaugų vertės.

Kaip nurodyta Paslaugų direktyvos 95 konstatuojamojoje dalyje, gali būti taikomi skirtingi paslaugos teikimo tarifai ir sąlygos, kai tokie tarifai, kainos ir sąlygos pagrindžiami objektyviomis priežastimis, kurios įvairiose šalyse gali skirtis. Galimų objektyvių priežasčių pavyzdžiai pateikiami konstatuojamojoje dalyje (pvz., rinkos sąlygos, reguliavimo kliūtys arba rizika, susijusi su kitose valstybėse narėse taikomų teisės aktų laikymusi). Atsižvelgiant į

šià padëtj, atrodytų, kad visapusiškai laikytis 20 straipsnio 2 dalies būtų lengviau papildomai paaiškinus, kaip suprasti joje numatytus įpareigojimus.

Europos institucijos pabrëžë, kaip svarbu, kad nacionalinës institucijos teisingai taikytų nacionalines nuostatas, kuriomis įgyvendinama Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis. Visų pirma, Europos Parlamentas paragino užtikrinti veiksmingà Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalies įgyvendinimà, taip pat užtikrinti, kad nacionalinës institucijos ir teismai tinkamai taikytų nacionalines nuostatas, pagal kurias ši nediskriminavimo taisyklë įgyvendinama valstybių narių teisinëse sistemose⁴. Atsižvelgiant į tai ir siekiant užtikrinti Paslaugų direktyvos nediskriminavimo nuostatos taikymo nuoseklumà visose valstybëse narëse, būtų naudingas Komisijos tarnybų paaiškinimas. Jis dar svarbesnis, atsižvelgiant į ypatingà šios nuostatos, kuria būtent apibrëžiama skirtingose šalyse esančių įmonių ir vartotojų padëtis, tarpvalstybinį elementà.

Atsižvelgiant į tai, šiame dokumente siekiama išaiškinti tipiškus atvejus, kuriais paslaugų gavėjai susiduria su skirtingomis sąlygomis arba atsisakymu teikti paslaugà, taip pat įmonių taikomas sąlygas, kad kompetentingoms nacionalinëms institucijoms būtų lengviau imtis kiekvieno konkretaus atvejo analizës, kurios iš jų reikalaujama. Siekiant to paties tikslo, dokumente taip pat bandoma aprašyti ir paaiškinti, kada skirtingos sąlygos arba atsisakymas teikti paslaugà gali būti pagrįsti, o kada ne.

Šiame dokumente atsižvelgiama į pagalbà, kurià Komisija nuo pat Paslaugų direktyvos priëmimo teikia valstybëms narëms dël įvairių jos aspektų, ir jis tà pagalbà papildo. Šis dokumentas yra Komisijos tarnybų gairës, kurios negali Komisijos, kaip institucijos, kaip nors saistyti, ir jomis neapriojamas ES teisës aiškinimas Europos Sąjungos Teisingumo Teisme.

⁴ 2010 m. rugsėjo 21 d. Europos Parlamento rezoliucija dël elektroninës prekybos vidaus rinkos kûrimo užbaigimo (2010/2012(INI)), 31 ir 32 punktai; 2012 m. gegužës 30–31 d. Konkurencingumo tarybos išvados dël bendrosios skaitmeninës rinkos ir bendrosios rinkos valdymo, <http://www.consilium.europa.eu/press/council-meetings>.

4. PASLAUGŲ DIREKTYVOS 20 STRAIPSNIO 2 DALIES AIŠKINIMAS

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad reikia apsaugoti paslaugų gavėjus nuo valstybių narių nustatytų laisvės gauti paslaugas iš kitoje valstybėje narėje įsisteigusio paslaugų teikėjo apribojimų, nes tai būtinas laisvės teikti paslaugas rezultatas⁵. Jis taip pat pabrėžė, kad reikia bausti už nacionalines priemones arba įmonių tarpusavio susitarimus, pagal kuriuos nacionalinės rinkos padalijamos pagal nacionalines sienas ir dėl kurių sunkiau patekti į nacionalines rinkas⁶. Pastangos pašalinti nepagrįstus reguliavimo apribojimus bendrojoje rinkoje neduos naudos paslaugų gavėjams, jeigu pačių paslaugų teikėjų taikoma praktika vidaus rinkoje kuriamos dirbtinės sienos.

Pagal nediskriminavimo įpareigojimą nagrinėjama ir valdžios institucijų, ir paslaugų teikėjų praktika. Daugelis atvejų, kurie laikomi šiurkščia diskriminacija, yra lengvatinės galimybės regiono ar savivaldybės gyventojams gauti paslaugas, kurias teikia to regiono ar savivaldybės **valdžios institucijos** (paprastai atitinkamos regioninės arba vietos valdžios institucijos) arba tų valdžios institucijų remiami subjektai, pavyzdžiui, koncesioninkai arba regiono ar vietos finansavimo gavėjai. Šių paslaugų pavyzdžiai: galimybė lankytis baseinuose, muziejuose, viešuosiuose parkuose arba lankyti istorinius paminklus. Nėra neįprasta vietos gyventojams taikyti lengvatinius tarifus, bet tokių tarifų netaikyti kitiems, kurie naudojami paslauga, nors, atrodo, jie tenkina tas pačias objektyvias (amžiaus ir kt.) sąlygas. Pavyzdžiui, į viešas termines pirtis norintys patekti kitų valstybių narių piliečiai sužino, kad jiems dėl jų pilietybės atsisakoma taikyti lengvatinį mokestį, kuris siūlomas vyresnio nei tam tikras amžius vartotojams, nepaisant to, kad jie gali įrodyti atitinką amžiaus kriterijų.

Šiais atvejais su tam tikromis išlygomis Teisingumo Teismas savo praktikoje kaip diskriminacinius jau yra pasmerkęs valdžios institucijų taikomus lengvatinius paslaugų tarifus, netaikomus gavėjams, kurie yra kitų valstybių narių piliečiai ir nerezidentai⁷. Kartu negalima atmesti galimybės, kad išimtiniais atvejais, susijusiais su valdžios institucijos skiriamomis socialinėmis išmokomis, lengvatinės sąlygos gauti paslaugą vietos ar regioninės valdžios institucijose gali būti sudaromos laikantis tam tikrų sąlygų, išskiriant piliečius, kurie yra susiję su lengvatą finansuojančia visuomene, ir tuos, kurie prie to neprisidėjo⁸.

Tačiau 20 straipsnio 2 dalis taikoma būtent **įmonėms, rinkoje teikiančioms paslaugas**. Nors įmonės gali laisvai nustatyti geografinę teritoriją, kurioje jos teikia savo paslaugas, tam tikra praktika gali atkurti nacionalinių rinkų suskaidymą ir sumenkinti SESV tikslą – integruoti tas rinkas sukuriant bendrąją rinką. Tokia praktika gali pakenkti gavėjams, norintiems pasinaudoti savo teisėmis pirkti paslaugas Europos Sąjungoje. Kad galėtų visapusiškai išnaudoti galimybes, kurias jiems suteikia vidaus rinka, gavėjai turi būti apsaugoti nuo nepagrįstų apribojimų gauti paslaugų, kuriuos jiems taiko paslaugų teikėjai.

Atsižvelgiant į tai, Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu nediskriminavimo principu nustatoma įmonių, kurios gali laisvai rinktis, kaip pasinaudoti galimybėmis, kurias joms teikia paslaugų vidaus rinka, ir gavėjų, kurie turi teisę nebūti diskriminuojami dėl savo

⁵ 1984 m. Sprendimai 286/82 ir 26/83 *Luisi ir Carbone prieš Ministero del Tesoro*, Rink. p. 377.

⁶ Sprendimai C403/08 ir C429/08 *Football Association Premier League*, 2011 m. spalio 4 d.

⁷ Žr. 2003 m. sausio 16 d. Sprendimą C-388/01 *Komisija prieš Italiją*.

⁸ Žr. 2009 m. spalio 1 d. Sprendimą C-103/08 *Arthur Gottwald*. Šį sprendimą Teisingumo Teismas pagrindė buvusiu EB sutarties 12 straipsniu [dabar – SESV 18 straipsnis], o ne laisvės gauti paslaugas sąlyga.

pilietybės ir gyvenamosios vietos, kai nori gauti paslaugų bendrojoje rinkoje, interesų pusiausvyra. Nustatant šią sudėtingą pusiausvyrą visada reikia atlikti **kiekvieno konkretaus atvejo** analizę.

4.1. Nuostatos taikymo sritis

Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto nediskriminavimo įpareigojimo taikymo sritį dar labiau paaiškinti gali šios nuostatos išdėstymas ir jos loginis pagrindimas. Toliau pateiktų paaiškinimų tikslas – labiau išaiškinti įpareigojimo taikymo sritį, atsižvelgiant į esamą ES teisę ir teismų praktiką. Daugiau informacijos galima rasti Paslaugų direktyvos įgyvendinimo vadove⁹.

4.1.1. Kokioms paslaugoms taikomas įpareigojimas?

Paslaugų sąvoka apima bet kokią savarankiškai dirbančių asmenų ekonominę veiklą, kuri paprastai vykdoma už užmokestį¹⁰. Nors šis sąrašas nėra baigtinis, **paslaugų, kurioms taikoma direktyva, pavyzdžiai** gali būti prekių ir paslaugų platinimas (mažmeninė prekyba), turizmo srities paslaugos (pvz., kelionių agentūrų), laisvalaikio organizavimo (pvz., sporto centrų ir pramogų parkų) paslaugos, nuomos ir išperkamosios nuomos (įskaitant automobilių nuomą) paslaugos, daugumos reglamentuojamųjų profesijų, amatininkų, renginių organizavimo, reklamos ir įdarbinimo tarnybų veiklą.

Pavyzdžiui, gauti paslaugų, kurios populiarios tarp judžių ES piliečių, pvz., įėjimo į turistų lankomas vietas, automobilių nuomos arba kelionių agentūrų, turėtų būti lengviau, jeigu Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis taikoma teisingai. Tą patį galima pasakyti ir apie daugelį verslo ir laisvalaikio paslaugų, pavyzdžiui, apie abonentines judriojo telefono ryšio sutartis arba internetinę ar neinternetinę mažmeninę prekybą produktais ir paslaugomis, įskaitant elektronikos prekes, knygas, „pasidaryk pats“ prekes ir muzikos įrašų atsisiuntimą.

Paslaugų direktyva aiškiai netaikoma, pavyzdžiui, šioms paslaugoms: visuotinėms neekonominės svarbos paslaugoms, garso, vaizdo ir radijo transliavimo paslaugoms, azartinėms lošimams, privačioms saugos paslaugoms, finansinėms paslaugoms ir sveikatos priežiūros bei farmacinėms paslaugoms, kurias pacientams teikia sveikatos priežiūros specialistai, kad įvertintų, palaikytų arba pataisytų jų sveikatos būklę, kur šia veikla gali verstis tik reglamentuojamųjų sveikatos priežiūros profesijų atstovai toje valstybėje narėje, kurioje tos paslaugos teikiamos¹¹.

4.1.2. Kam įpareigojimas taikomas?

20 straipsnio 2 dalis taikoma teikėjams, kaip apibrėžta Paslaugų direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje, t. y. bet kokiam fiziniam asmeniui, kuris yra valstybės narės pilietis, arba bet kokiam valstybėje narėje įsisteigusiam juridiniam asmeniui, kaip nurodyta SESV 54 straipsnyje, siūlančiam arba teikiančiam paslaugą.

Jeigu įmonės teikia paslaugas keliose Sąjungos valstybėse narėse, joms reikia suprasti, kokios nacionalinės nuostatos, kuriomis įgyvendinama 20 straipsnio 2 dalis, joms taikomos. Todėl labai svarbu **nustatyti įsisteigimo valstybę narę Europos Sąjungoje**. Ji turi būti nustatyta

⁹ Jis pateikiamas http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/documents_en.htm.

¹⁰ SESV 57 straipsnis.

¹¹ Žr. Paslaugų direktyvos 2 straipsnį.

pagal Teisingumo Teismo praktiką. Pagal šią Teismo praktiką įsisteigimo sąvoka apima faktinį ekonominės veiklos vykdymą neribotam laikui įsteigiant nuolatinį subjektą.

Todėl pagal šią apibrėžtį reikalaujama, kad faktinė ekonominė veikla būtų vykdoma teikėjo įsisteigimo vietoje. Šis subjektas ne visada privalo būti patronuojamoji įmonė, filialas ar atstovybė, bet gali būti biuras, kuriam vadovauja teikėjo personalas arba nepriklausomas asmuo, turintis ilgalaikius įgaliojimus atstovauti įmonei, kaip yra atstovybės atveju.

Elektroninės prekybos įmonės turi galimybę siūlyti savo paslaugas internetu arba parduoti prekes naudojantis interneto platformomis, todėl jos tampa prieinamos visose valstybėse narėse. Svarbu prisiminti, kad jeigu įmonė užregistravo interneto svetainę tam tikroje valstybėje narėje arba naudoja tam tikros valstybės narės aukščiausio lygio domenų vardus, tai ne visada reiškia, kad ta įmonė yra įsisteigusi toje valstybėje narėje. Įmonės, teikiančios paslaugas interneto svetainėje, buveinė yra ta vieta, kur ji verčiasi ekonomine veikla, buveinė negalima laikyti tos vietos, kurioje saugoma interneto svetainę palaikanti techninė įranga ar ta vieta, kurioje galima pasiekti interneto svetainę. Pavyzdžiui, elektronikos prietaisus parduodanti maža įmonė galėtų nuspręsti perimti valstybės narės, kuri yra jos įsisteigimo valstybės narės kaimynė, domeno vardą, kad būtų lengviau parduoti prekes toje teritorijoje gyvenantiems gavėjams. Tačiau paslauga būtų teikiama tik iš įsisteigimo valstybės narės.

Tais atvejais, kai sunku nustatyti, kurioje iš kelių įsisteigimo vietų teikiama tam tikra paslauga, laikytina, kad tai turėtų būti ta įsisteigimo vieta, kurioje yra teikėjo veiklos, susijusios su ta paslauga, kuriai taikomos skirtingos sąlygos, centras. Pavyzdžiui, drabužiais prekiaujantis mažmenininkas galėtų būti įsisteigęs visose valstybėse narėse. Šiais atvejais gali būti taip, kad kiekvienas jo įsteigtas subjektas turi specialią šalies interneto svetainę ir kiekvienas jų nustato sąlygas, pagal kurias jo produktai parduodami toje svetainėje, įskaitant kainą. Analizuodamos kiekvieną atvejį nacionalinės institucijos turės nustatyti subjektą, atsakingą už minėtą praktiką.

4.1.3. Vartotojai, kaip paslaugų gavėjai

Pagal gavėjo apibrėžtį, nustatytą Paslaugų direktyvos 4 straipsnio 3 dalyje, juo gali būti bet koks fizinis asmuo, kuris yra valstybės narės pilietis arba kuris naudojasi ES teisės aktais jam suteiktomis teisėmis, arba bet koks valstybėje narėje įsisteigęs juridinis asmuo, kaip nurodyta SESV 54 straipsnyje, kuris profesiniais arba neprofesiniais tikslais naudojasi arba pageidauja naudotis paslauga.

Nepaisant to, kad Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis taikoma paslaugų gavėjams apskritai, panašu, kad 95 konstatuojamosios dalies formuluotė ir nuoroda į viešai skelbiamas bendrąsias sąlygas, rodo, kad šios nuostatos tikslas – visų pirma apsaugoti vartotojus¹².

4.1.4. Kas yra „viešai skelbiamos bendrosios sąlygos“?

Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis taikoma tik „viešai skelbiamoms bendrosioms paslaugos gavimo sąlygoms“, o ne galimybės gauti paslaugą sąlygoms, dėl kurių deramasi atskirai su vienu paslaugos gavėju.

¹² Pagal 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/83/ES (Vartotojų teisių direktyva) vartotojo apibrėžtis apima fizinius asmenis, kurių veikla nesusijusi su jų verslu, prekyba, amatu arba profesija.

Viešai skelbiamų bendrųjų paslaugos gavimo sąlygų ES apibrėžties nėra. Pačias bendrąsias paslaugos gavimo sąlygas galima suprasti kaip visas sąlygas ir visą kitą paslaugos teikėjo turimą informaciją, kurią jis skleidžia įvairiomis priemonėmis, kaip antai reklamos, interneto svetainėse arba sutarties (iki sutarties sudarymo teikiamuose) dokumentuose, ir kurios, turėtų būti taikomos, jeigu tiesiogiai su paslaugos gavėju nesusitarta kitaip. Bendrosiose paslaugos gavimo sąlygose taip pat galėtų būti nurodyta praktika, kuri paprastai taikoma, bet nėra įrašyta į skelbiamą informaciją arba teikėjo pateikiamus dokumentus, pvz., informacija, teikiama atsakant į paslaugų gavėjų informacijos prašymus jiems adresuotais elektroniniais laiškais arba laiškais.

Atskirai suderėtos sąlygos, kuriomis gali būti grindžiami komerciniai dviejų ar daugiau pardavėjų tarpusavio santykiai nepatenka į viešai skelbiamas bendrąsias paslaugos gavimo sąlygas. Specialios sąlygos, suderėtos su konkrečiu paslaugos gavėju, paprastai grindžiamos tam tikromis to gavėjo ypatybėmis, įskaitant jo santykių su paslaugos teikėju istoriją, jo mokumą ar specialius pageidavimus, kurių Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis neapima. Pavyzdžiui, palankios nuolaidos, kurias didmeninis prekių platintojas taiko vienam iš savo klientų, atsižvelgdamas į to kliento iš jo perkamų prekių kiekį, nebūtų laikomos viešai skelbiamomis bendrosiomis paslaugos gavimo sąlygomis, todėl taip pat nebūtų laikomos skirtingomis sąlygomis, kurioms taikoma Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis.

4.1.5. Pilietybė ir gyvenamoji vieta, kaip skiriamieji veiksniai

Pagal Sutartis diskriminacija dėl pilietybės visoje ES visada buvo draudžiama¹³. Be to, daugelyje valstybių narių seniai galiojo nuostatos, pagal kurias diskriminacija dėl pilietybės draudžiama ir kurios kyla iš tarptautiniu lygmeniu prisiimtų įsipareigojimų arba iš principų, kuriais pagrįsta jų konstitucinė santvarka. Diskriminacija dėl gyvenamosios vietos su tam tikromis išlygomis dažnai Teisingumo Teismo buvo laikyta kaip netiesioginė diskriminacija dėl pilietybės¹⁴. Tačiau Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalyje aiškiai draudžiama diskriminuoti dėl gyvenamosios vietos kitos valstybės narės teritorijoje¹⁵.

Skirtingos sąlygos dėl pilietybės arba gyvenamosios vietos dažnai tiesiogiai nenustatomos, bet nustatomos pagal netiesioginius veiksniai, kurie gali prilygti pilietybei arba gyvenamajai vietai, pvz., vairuotojo pažymėjimo šalis, kredito kortelės išdavimo šalis, pristatymo vieta, specialiai skirtų IP adresų kilmės šalis, nepakankami duomenys apie kreditą tam tikroje valstybėje narėje, nepakankami registracijos gyventojų registre duomenys ir kt.

4.1.6. Kas yra „skirtingos paslaugos gavimo sąlygos“?

Skirtingos paslaugos gavimo sąlygos gali būti susijusios su keliais paslaugos pasiūlymo arba teikimo aspektais. Jos savaime nėra diskriminacija. Pirmas galimas skirtumas – galimybė gauti pačią paslaugą: atsisakymas vartotojui, kuris yra kitos valstybės narės gyventojas, suteikti paslaugą būtų pats aiškiausias skirtingų sąlygų taikymo dėl gyvenamosios vietos atvejis. Tačiau ar jis yra pagrįstas, ar ne, reikėtų vertinti kiekvienu konkrečiu atveju.

¹³ Žr. buvusį EB sutarties 12 straipsnį ir dabartinį SESV 18 straipsnį.

¹⁴ 1995 m. Teisingumo Teismo sprendimai C-350/96 *Clean Car* ir C-279/93 *Finanzamt Köln-Altstadt prieš Schumacker*, Rink. p. I-225.

¹⁵ Valstybės narės iš esmės gali savo nuožiūra išplėsti nediskriminavimo įpareigojimą ir jį taikyti nepagrįstai taikomoms skirtingoms sąlygoms dėl gyvenamosios vietos įvairiose vienos valstybės narės teritorijos dalyse (regionuose, miestuose).

Pavyzdžiui, tam tikrų paslaugų, įskaitant elektroninių duomenų atsiuntimo, teikėjai šių paslaugų tam tikrose teritorijose neteikia dėl įvairių priežasčių, kurios gali būti pagrįstos arba ne. Vartotojai dažnai susiduria su sąlygose nurodytomis nuostatomis, pagal kurias paslauga, kuria jie ketina pasinaudoti, teikiama tik toje valstybėje narėje. Gavėjų dažnai prašoma sutikti nesinaudoti arba nebandyti naudotis paslauga už tos vietovės ribų.

Antrajai galimų skirtingų sąlygų kategorijai gali priklausyti, pavyzdžiui, skirtingos kainos už paslaugą nustatymas arba siūlomos skirtingos sąlygos, pavyzdžiui, skirtingos pristatymo arba mokėjimo galimybės vartotojams, gyvenantiems kitose valstybėse narėse.

4.2. Poreikis imtis kiekvieno konkretaus atvejo analizės

4.2.1. Diskriminacijos nustatymas

Kaip nurodyta pirmiau, siekiant nustatyti, ar gavėjams taikomos skirtingos sąlygos ir ar tokios sąlygos pagrįstos objektyviomis priežastimis, ar ne, visais atvejais reikia atlikti kiekvieno konkreto atvejo analizę.

Pagal Teisingumo Teismo praktiką diskriminacijai nustatyti reikia: taikomų skirtingų sąlygų ir palyginamų atvejų, kai gavėjams buvo taikytos skirtingos sąlygos. Skirtingos sąlygos nėra diskriminacija, jeigu jos parodo svarbius ir objektyvius gavėjų padėties skirtumus ir tol, kol juos parodo. Šiuo atveju, atsižvelgus į paslaugų gavėjų padėtį galima padaryti kelias preliminarias išvadas, kurios gali padėti kompetentingoms institucijoms geriau įvertinti, ar objektyviomis priežastimis galima pagrįsti skirtingų sąlygų taikymą tuo konkrečiu atveju.

4.2.1.1. Skirtingos sąlygos dėl pilietybės

Atrodytų, kad labai sunku rasti objektyvių priežasčių, kuriomis Europos Sąjungoje būtų pagrįstos skirtingos paslaugos gavimo sąlygos **dėl pilietybės**. Pavyzdžiui, reklamos kampanijos, kuriose palankiomis sąlygomis siūlomos abonentinės judriojo telefono ryšio sutartys arba prekybos centro lojalumo programos, su sąlyga, kad vartotojas įrodytų turintis valstybės narės, kurioje paslauga yra teikiama, pilietybę, nebūtų priimtinos pagal Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalį.

4.2.1.2. Skirtingos sąlygos dėl gyvenamosios vietos, kai gavėjas vyksta pas paslaugų teikėją, kad gautų paslaugą

Skirtingas sąlygas **dėl gavėjo gyvenamosios vietos** reikia išsamiai išanalizuoti. Šios skirtingos sąlygos nėra diskriminacija, jeigu jos parodo svarbius ir objektyvius gavėjų padėties skirtumus ir tol, kol juos parodo.

Tuo atveju, kai **gavėjas vyksta į kitos valstybės narės teritoriją** (pavyzdžiui, kaip turistai ar studentai), jis patenka į labai panašią ar net identišką padėtį, kaip ir gavėjai, gyvenantys toje valstybėje narėje, kurioje ta paslauga teikiama. Kai paslauga teiktina teikėjo valstybės narės teritorijoje, objektyvios priežastys, susijusios su reguliavimo sistema arba rinkos sąlygomis toje šalyje, kurioje gavėjas gyvena, nebūtų svarbios pagrindžiant skirtingas sąlygas.

Pavyzdžiui, piliečiai, gyvenantys vienoje valstybėje narėje, tačiau praleidžiantys daug laiko kitos valstybės narės teritorijoje galbūt norėtų pasinaudoti palankiomis sąlygomis kitoje valstybėje narėje įsisteigusio operatoriaus siūloma abonentine judriojo telefono ryšio sutartimi. Paaiškėja, kad kartais šios palankios sąlygos sudaromos tik pateikus gyvenimo toje valstybėje narėje, kurioje įsisteigęs judriojo telefono ryšio operatorius, įrodymų. Panašių sunkumų iškyla ir studentams, kurie ketina vykti į kitas valstybes nares ir pasinaudoti nekilnojamojo turto agentūrų paslaugomis ieškodami būsto valstybėje narėje, kurioje studijuos. Paaiškėja, kad tam tikrais atvejais šios paslaugos teikiamos tos valstybės narės teritorijoje gyvenantiems asmenims. Jeigu judriojo telefono ryšio vartotojai arba studentai galėtų pateikti reikiamų garantijų įrodymų, kad šios paslaugos būtų suteiktos, jie neturėtų būti diskriminuojami dėl savo nuolatinės gyvenamosios vietos kitoje valstybėje narėje. Iš esmės paslaugų teikėjai neturėtų atsisakyti suteikti paslaugas tiems gavėjams vien dėl to, kad jie nuolatos negyvena tos šalies teritorijoje. Tačiau negalima atmesti, kad tam tikrais atvejais

galėtų būti taikomos skirtingos sąlygos, jeigu jos pagrįstos objektyviais kriterijais, pavyzdžiui, reikalavimas pateikti garantijų įrodymą siekiant užsitikrinti apmokėjimą už paslaugas, kai dėl gyvenamosios vietos kitoje valstybėje narėje padidėtų skolos susigrąžinimo rizika arba sąnaudos.

4.2.1.3. Skirtingos sąlygos dėl gyvenamosios vietos, kai paslaugos teikėjas atvyksta pas gavėją, kad suteiktų paslaugą

Tais atvejais, kai teikėjas turi atvykti į gavėjo gyvenamąją vietą, kad suteiktų paslaugą, akivaizdu, kad gavėjo padėties negalima lyginti su gavėjo, gyvenančio teikėjo įsisteigimo valstybėje narėje, padėtimi. Svarbiomis tampa objektyvios priežastys, susijusios su reguliavimo sistema, taikoma paslaugų teikimui kitoje valstybėje narėje, arba ten esančiomis rinkos sąlygomis (pvz., paslaugų toje teritorijoje tiekimo išlaidomis arba didesne ar mažesne paklausa, arba toje rinkoje veikiančių konkurentų kainų nustatymo principais). Todėl, pavyzdžiui, papildomas išlaidas dėl to, kad teikėjas vyksta į gavėjo teritoriją suteikti paslaugos, paprastai padengia gavėjas, norintis gauti paslaugą. Be kitų priežasčių, šios papildomos išlaidos teikėjui gali susidaryti dėl to, kad jis neturi sandėliavimo infrastruktūros palankiomis sąlygomis, kad turi laikytis tvarkos, taikomos paslaugų teikimui kitoje teritorijoje (pavyzdžiui, darbuotojų komandiravimo ar pranešimo reikalavimo), arba, teikdamas paslaugą kitoje teritorijoje, praranda pajamas vietovėje, kurioje jis paprastai teikia paslaugas.

Pavyzdžiui, gavęs prašymą suteikti paslaugą kitos valstybės narės teritorijoje, mažos dailidystės įmonės direktorius galėtų atsižvelgti į tai, kad specialistų komandiravimo į kitą valstybę narę dėl vienos paslaugos išlaidos gali būti daug didesnės už numatomą paslaugos teikimo naudą ir galbūt pajamos, prarastos dėl to, kad jis per tą laikotarpį savo teritorijoje negalėjo teikti paslaugų nuolatiniais klientams, nebūtų kompensuotos. Nors įmonės skatinamos mąstyti europietišškai ir išnaudoti joms vidaus rinkos teikiamas galimybes, nediskriminavimo nuostata įmonės bendrai neįpareigojamos teikti savo paslaugas tais atvejais, kai norint tokias paslaugas suteikti, reikėtų vykti į tų valstybių narių teritoriją, kuri nėra ta teritorija, kurioje jie yra laisvai nusprendę vykdyti savo veiklą.

4.2.1.4. Skirtingos sąlygos dėl gyvenamosios vietos internetinių sandorių atvejais

Tuos atvejus, kai **nei teikėjas, nei gavėjas neturi vykti į kitą teritoriją**, analizuoti sunkiau. Tai ypač būdinga internetiniams atvejams. Internetu paslaugų gavėjai nesitiki susidurti su geografinėmis sienomis. Dėl interneto siūlomos paslaugos daug prieinamesnės ir skaidresnės: internete galima naudotis kainų palyginimo svetainėmis, pinigų taupymo priemonėmis ir registracija grindžiamomis nuolaidų svetainėmis – dėl šių priežasčių vartotojai yra daug geriau informuoti apie skirtingus pasiūlymus. Internetu dar labiau išryškėja skirtingos sąlygos ir tai mažina piliečių pasitikėjimą vidaus rinka.

Bandydami pirkti internetu klientai kartais tik užsakymo proceso pabaigoje sužino, kad norimas produktas arba paslauga negali būti pristatytas į jų teritoriją. Klientai taip pat kartais pastebi, kad reklamuojama kaina staiga padidėja, kai tik jie nurodo gyvenamosios vietos šalį arba paslaugos teikimo vietą. Jeigu teikimo apribojimus ar aukštesnę kainą galima tinkamai pagrįsti objektyviomis priežastimis, klientai neturėtų būti tokiu būdu diskriminuojami dėl jų gyvenamosios vietos.

Kaip ir neinternetiniame pasaulyje, nediskriminavimo reikalavimas netrukdo paslaugų teikėjams aktyviai reklamuotis tik tam tikrose teritorijose arba vykdyti kampanijas, skirtas atrinktiems gavėjams. Įmonės gali laisvai Europos Sąjungoje nustatyti geografinę sritį, kurioje

sutelkia savo veiklą, net ir tais atvejais, kai prekes ir paslaugas parduoda internetu. Nepaisant to, kad bendroji rinka pašalina paslaugų teikimo kliūtis, visų pirma įgyvendinant Paslaugų direktyvą, įmonės vis dar gali dėl kelių priežasčių nuspręsti siūlyti paslaugas tik savo vietos rinkoje arba kaimyninėse rinkose¹⁶.

Internete gavėjai patenka į įvairias situacijas. Kai kuriais atvejais gavėjai negalės gauti informacijos apie paslaugos teikimo sąlygas, kurią gauna gavėjai, gyvenantys kitose valstybėse narėse. Kitais atvejais vartotojai galės gauti informacijos apie paslaugos teikimo sąlygas, taikomas gavėjams, gyvenantiems kitose valstybėse narėse, bet negalės gauti tų paslaugų tomis pačiomis sąlygomis, nes galioja teikimo apribojimai. Galiausiai dar kitais atvejais gavėjai galbūt galės, jeigu aktyviai ieškos, gauti informacijos apie sąlygas, taikomas gavėjams, kurie gyvena kitose valstybėse narėse, ir tomis sąlygomis pasinaudoti.

Nacionalinės institucijos, vertindamos paslaugų teikėjų pateiktų priežasčių, kuriomis pagrįstos taikomos skirtingos sąlygos, objektyvumą, turėtų atsižvelgti į tai, kaip jie tas sąlygas diferencijuoja. Paslaugų teikėjų taikomi metodai gavėjo vietai nustatyti, norint vartotojui pateikti pasiūlymą, pritaikytą teritorijai, kurioje jis gyvena, savaime nėra diskriminacijos rodikliai. Tačiau kai paslaugų teikėjai savo veiklą sutelkia daugelyje valstybių narių, o kiekvienos iš tų šalių gavėjams visiškai neleidžiama gauti informacijos apie paslaugos teikimo gavėjams, kurie gyvena kitose valstybėse narėse, sąlygas, tai galėtų rodyti, kad taikomos skirtingos sąlygos. Tada kompetentingos institucijos turės įvertinti, ar tokios skirtingos sąlygos yra objektyviai pagrįstos.

Skirtingų sąlygų taikymo internete techninės priemonės

Skirtingos sąlygos vartotojui paaiškėja internetiniuose sandoriuose. Internetas yra galinga priemonė, kuri leidžia įmonėms pasiekti didesnę įvairesnių klientų skaičių nei tradicinės prekybos metodai. Tačiau paslaugų teikėjai dažnai naudoja įvairius metodus, kartais juos derindami tarpusavyje, kad labiau atribotų vietas, kuriose teikia savo pasiūlymus internete. Šių metodų pavyzdžiai – teritorija grindžiamos reklamos trečiųjų šalių interneto svetainėse, atlygis paieškos sistemų tobulintojams už tai, kad tą reklamą rastų tam tikrose teritorijose gyvenantys vartotojai, arba investicijos į internetinę reklamą, kuri rodoma tam tikros teritorijos vartotojams.

Kai paslaugų teikėjai savo paslaugas siūlo keliose valstybėse narėse, tam tikri metodai leidžia jiems pritaikyti savo reklamą kiekvienai teritorijai. Svarbu pabrėžti, kad kai kurie iš šių metodų, naudojamų nustatyti paslaugų gavėjo gyvenamąją vietą, ne visada yra diskriminacinė paslaugos gavimo sąlyga.

Šių metodų pavyzdžiai: **automatinės geografinės buvimo vietos nustatymo priemonės**, kuriomis nustatoma vartotojo kompiuterio ar internetinės prieigos prie paslaugų prietaiso buvimo vieta. Bendras gavėjo geografinės buvimo vietos nustatymo būdas yra IP peržvalga naudojant WHOIS duomenų bazę¹⁷. Naudojant šį metodą, gaunami įvairūs rezultatai: kartais gavėjams techniškai neleidžiama patekti į kitoms valstybėms narėms skirtus domenus. Kartais

¹⁶ Pagal 2012 m. sausio 12 d. paskelbtą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „Bringing e-commerce benefits to consumers“ („Vartotojai turi pajusti elektroninės prekybos naudą“), 2010 m. beveik trys iš keturių (74 %) ES mažmenininkų aktyviai neieškojo pirkėjų kitose ES šalyse.

¹⁷ WHOIS yra užklausos ir atsakymo protokolas, kuris yra plačiai naudojamas užklausoms duomenų bazėse, kuriose saugomi registruotų vartotojų arba interneto išteklių perėmėjų duomenys, pavyzdžiui, domeno vardas, IP adresų sąrašas ar savarankiška sistema.

gavėjai yra automatiškai nukreipiami į kitų valstybių narių domenų vardus, bet gali rankiniu būdu juos apeiti.

Geografinė buvimo vieta gali būti nustatoma įvairiai, pavyzdžiui, iš išskleidžiamojo meniu, pagrįsto IP adresu, sąrašo automatiškai atrenkant gyvenamosios vietos šalį.

Kitas pavyzdys – **šaliai skirtos interneto svetainės**, kuriose kalba ir dizainas pritaikomas skirtingoms tikslinėms auditorijoms ir kuriose skirtingos sąlygos gali būti aprašytos arba neaprašytos. Kai įmonė turi patronuojamųjų įmonių arba filialų skirtingose valstybėse narėse, kiekviena iš tų patronuojamųjų įmonių arba filialų gali atskirai administruoti tai šaliai skirtas svetaines, taip pat teikti paslaugas pagal atitinkamos šalies interneto svetainėje pateiktus užsakymus.

Prieiga prie konkrečios šalies interneto svetainės savaime nereškia, kad vartotojai yra laikomi tos šalies gyventojais ir kad jiems galima pasinaudoti toje interneto svetainėje siūlomomis kainomis, produktais ir paslaugomis. Gavėjams gali būti sudarytos galimybės gauti informaciją, bet vėliau, panaudojant tapatybės nustatymo metodus, pavyzdžiui, įvedus kredito kortelės duomenis arba pristatymo adresą, neleista gauti paslaugos.

Tapatybė taip pat **nustatoma** prašant pačių vartotojų nurodyti gyvenamąją vietą pasinaudojus pradžios tinklalapyje pateiktu meniu. Be to, tapatybę galima nustatyti pateikus klausimus, kai sąskaita registruojama (to reikalaujama daugumoje internetinių sandorių) arba baigiamas pirkimas, nes daugeliu atvejų vartotojų prašoma nurodyti jų gyvenamąją vietą.

5. KELI PAVYZDŽIAI. IŠSAMI SKIRTINGŲ SĄLYGŲ ATVEJŲ ANALIZĖ

Paslaugas teikti taikant skirtingas sąlygas, jeigu jų negalima tiesiogiai pagrįsti objektyviais kriterijais, draudžiama. Paslaugų direktyvos 95 konstatuojamojoje dalyje išvardyti keli objektyvių kriterijų, kuriais paslaugų teikėjai gali pagrįsti skirtingas sąlygas, pavyzdžiai. Tai papildomos išlaidos, patirtos dėl atstumo iki paslaugos teikimo vietos arba techninių ypatumų, skirtingų rinkos sąlygų, pvz., sezoniškumo nulemtos paklausos didėjimo arba mažėjimo, skirtingos atostogų trukmės valstybėse narėse, skirtingų konkurentų kainos nustatymo principų, papildomos rizikos, susijusios su taisyklėmis, kurios skiriasi nuo įsisteigimo valstybės narės taisyklių, taip pat neturint reikiamų intelektinės nuosavybės teisių tam tikroje teritorijoje. 2009 m. lapkričio mėn. paskelbtame „Matrix“ tyrime nustatyti trijų kategorijų veiksniai: teisiniai ir (arba) reguliavimo veiksniai, taip pat apmokestinimas ir atitikties išlaidos, informavimo išlaidos ir teisinis netikrumas; su tiekimu susiję veiksniai, įskaitant pardavimo išlaidas, su įmone susijusius ypatumus, kaip antai įmonės struktūra; ir su paklausa susiję veiksniai, įskaitant konkurencijos pobūdį, įvairių klientų grupių norą mokėti ir sezoniškumą¹⁸.

Kompetentingų institucijų užduotis bus atlikti **kiekvieno konkretaus atvejo analizę**, siekiant nustatyti, ar bet kurios pirmiau nurodytos priežastys yra svarbios konkrečios paslaugos teikimui, dėl kurio taikomos skirtingos sąlygos.

Toliau aprašytais pavyzdžiais siekiama pateikti kelis bendruosius nurodymus kompetentingoms institucijoms, kaip kiekvienu konkrečiu atveju vertinti, ar tokių objektyvių priežasčių galėtų būti, ar ne¹⁹.

1 pavyzdys. Atsisakymas teikti paslaugą, nes nepakanka pristatymo galimybių

Salose gyvenantiems vartotojams kartais atsisakoma teikti paslaugą, kai jie nori įsigyti prekių iš teikėjo kitoje valstybėje narėje, nes jas sunku pristatyti. Iš esmės šiems vartotojams turėtų būti suteikta prekių pristatymo galimybė, atsižvelgiant į Europos Sąjungoje esančias prekių pristatymo galimybes. Papildomi pristatymo ir krovinių gabenimo įkainiai gali padėti įmonėms kompensuoti papildomas šių paslaugų teikimo išlaidas.

Paslaugos teikėjas retai gali atsisakyti teikti paslaugą tam tikroje valstybėje narėje, nuroydamas, kad nėra pristatymo galimybių. Siuntinių iki 20 kg pristatymo atveju pagal Pašto paslaugų direktyvą valstybės narės įpareigojamos užtikrinti universaliųjų pašto paslaugų

¹⁸ http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/studies/20091210_article20_2_en.pdf, žr. 4 skirsnį.

¹⁹ Šiame skirsnyje pateikti pavyzdžiai pagrįsti tikrais atvejais, apie kuriuos pranešta Komisijai, bet jie nebūtinai parodo esamą praktiką minėtuose sektoriuose.

teikimą, įskaitant tarpvalstybinį²⁰. Šis įpareigojimas reiškia, kad visose valstybėse narėse turėtų būti įmanoma bent viena tarpvalstybinė pristatymo galimybė²¹.

Nors turėtų būti galima pasinaudoti tarpvalstybinėmis pristatymo paslaugomis, pristatymo paslaugos (siuntinio pristatymo paslaugos ar kitų alternatyvių metodų) įkainiai pasirinkus teikti paslaugą kitoje valstybėje narėje gali labai skirtis nuo įkainių, taikomų pristatymui įsisteigimo valstybėje narėje dėl gavėjams, kurie gyvena kitose teritorijose, siūlomų skirtingų paslaugos gavimo sąlygų²².

Tai, kad vartotojai turi padengti sąmatoje nurodytų pristatymo išlaidų arba grąžinamų prekių išlaidų skirtumą, iš pradžių gali pasirodyti kaip diskriminacija. Tačiau paslaugų teikėjai sandoriuose įpareigoti vartotojams tiksliai nurodyti papildomus vežimo, pristatymo arba pašto mokesčius²³. Toks skaidrumas užtikrintų, kad paslaugų gavėjams būtų aišku, dėl kokių priežasčių skiriasi paslaugos gavimo sąlygos.

2 pavyzdys. Atsisakymas teikti paslaugą dėl sutartinių įsipareigojimų

Vienos valstybės narės gyventojai skundėsi, kad jiems atsisakyta pristatyti vaikiškus vežimėlius, gaminamus ir išskirtinio platintojo parduodamus kitoje valstybėje narėje, kur kainos yra daug mažesnės. Tos valstybės narės išskirtinis platintojas nurodė priešą: kliento, norėjusio įsigyti vežimėlį, teritorija jau buvo skirta kitam išimtiniam platintojui ir juos saistė sutartinis įsipareigojimas parduoti vežimėlius tik klientams, kurie yra tos teritorijos gyventojai. Tačiau panašu, kad tokia sąlyga pažeidžiama konkurencijos teisė, taigi nepanašu, kad ja būtų galima pagrįsti tiekimo apribojimą.

Kai klientai bando pirkti paslaugas kitoje valstybėje narėje, jiems platintojai kartais pasako, kad ta paslauga negali būti suteikta, nes platintoją saisto sutartiniai įsipareigojimai, dėl kurių jie negali aptarnauti teritorijų, kurias jų teikėjai numatė kitiems platintojams.

Paslaugų teikėjų negalima įpareigoti pažeisti sudarytas galiojančias sutartis. Tačiau šie nepriklausomų įmonių sutartiniai įsipareigojimai gali būti pagrįsti tik tiek, kiek jie nepažeidžia konkurencijos teisės, o įmonės privalo užtikrinti, kad jų susitarimai ir praktika atitiktų ES ir nacionalinėse konkurencijos taisyklėse nustatytus reikalavimus.

²⁰ Nepaisant šio aiškaus įpareigojimo valstybėms narėms, atrodytų, kad tam tikrais išimtiniais atvejais konkrečiomis aplinkybėmis (pvz., *force majeure*) ir (arba) dėl ypatingų geografinių sąlygų (pvz., izoliuotų salų) universaliųjų paslaugų teikėjai atsisako teikti paslaugą. Dėl šio atsisakymo paslaugų gavėjams, gyvenantiems tose vietovėse, gali būti sunku gauti tam tikrų paslaugų.

²¹ Tačiau paslaugų teikėjams susirūpinimą kelia tai, kad jie negali užtikrinti tinkamo lygio savo produktų pristatymo paslaugos; pavyzdžiui, kiek tai susiję su produktų išdėstymu arba likusių perparduotinių produktų atsiėmimu laiku, arba jeigu jų klientams santykinai sunkiau tvarkytis pagal jų grąžinimo politiką.

²² Skirtumai galėtų atsirasti dėl pašto operatorių skirtingos kainų nustatymo struktūros, didesnių tarpvalstybinio pristatymo išlaidų (pvz., ilgesnės logistikos grandinės, papildomų administracinių išlaidų), operatorių tarpusavio susitarimų dėl pristatymo būdų, skirtingo konkurencijos lygio vidaus ir tarpvalstybinėmis sąlygomis arba dėl nepakankamo į kitų valstybių narių teritoriją siunčiamo kiekio (prekių tūrio), dėl kurio paslaugų teikėjai tose valstybėse narėse negalėtų pasinaudoti lengvatinais pristatymo tarnybų tarifais. Tų procedūrų vidaus tvarkymas, susijęs su siuntimu į kitą valstybę narę, gali pardavėjui taip pat būti brangus, visų pirma parduodant mažesnės vertės prekes.

²³ Pirmiau 12 išnašoje minėtos Vartotojų teisių direktyvos 6 straipsnis.

Iš šiuo atveju svarstytinų susitarimų aktualiausia būtų panagrinėti vertikaliesiems susitarimams taikomas konkurencijos taisykles²⁴. Vertikalieji susitarimai yra prekių arba paslaugų pirkimo ir pardavimo susitarimai, kuriuos sudaro įmonės, veikiančios skirtinguose gamybos arba platinimo grandinės lygiuose, pavyzdžiui, gamintojų ir didmenininkų arba mažmenininkų platinimo susitarimai. Dėl vertikalųjų susitarimų, kuriems negali būti taikoma bendroji išimtis, Komisija pateikė rekomendacijų, kaip pagal 2010 m. atnaujintas Vertikalųjų apribojimų gaires vertinti jų konkurencines ir antikonkurencines pasekmes²⁵.

Visų pirma, atsižvelgiant į dabartinius tikslus, reikia atskirti aktyvų ir pasyvų pardavimą. Pasyvus pardavimas yra toks pardavimas, kai pardavėjas aktyviai neieško pirkėjo. Pavyzdžiui, pasyviu pardavimu laikomas interneto svetainės turėjimas ir svetainėje apsilankančių vartotojų užsakymų priėmimas ir tvarkymas. Aktyvus pardavimas yra toks pardavimas, kai platintojas rinkodaros priemonėmis, prekybos vizitais ir kt. siūlo pirkti. Internetinės reklamos, skirtos konkrečioms vartotojams, aiškiai pripažįstamos aktyvaus pardavimo forma.

Pasyvaus pardavimo kitų valstybių narių teritorijoje ribojimas platinimo susitarimais paprastai yra laikomas SESV 101 straipsnio pažeidimu. Nepanašu, kad paslaugų teikėjai, sudarę išimtinio platinimo susitarimus su tiekėjais, gali teisėtai remtis savo susitarimų nuostatomis, pagal kurias pasyvus pardavimas ribojamas tarpvalstybinių paslaugų gavėjams, gyvenantiems kitose valstybėse narėse, kurių teritorijos numatytos kitam išskirtiniam platintojui.

3 pavyzdys. Aukštesnių kainų nustatymas dėl gavėjo gyvenamosios šalies rinkos sąlygų

Automobilių nuomos bendrovės, nuomojančios variklines transporto priemones per patronuojamąsias įmones visose valstybėse narėse, paslaugoms teikti sukuria konkrečiai šaliai skirtas interneto svetaines, kurios neleidžia apeiti automatinių geografinės buvimo vietos nustatymo metodų, naudojamų pateikiant skirtingas kainas pagal gavėjo gyvenamosios vietos valstybę narę. Kainų skirtumai įvairiose konkrečių šalių interneto svetainėse yra dideli, nepaisant to, kad tas pats paslaugos teikėjas, teikdamas tą pačią paslaugą, toje pačioje vietoje taiko skirtingas kainas, tačiau neatrodytu, kad dėl kliento gyvenamosios vietos paslaugos teikimo išlaidos gerokai skirtųsi. Tokiu atveju vien išlaidos nebūtų pagrįsta priežastis skaidyti rinką vartotojų nenaudai.

Rinkos sąlygas suformuoja įvairūs veiksniai, kurie yra susiję ir su pasiūla, ir su paklausa rinkoje. Kiek tai susiję su pasiūla, įmonėms reikia atsižvelgti į išlaidas, pavyzdžiui, paslaugos teikimo išlaidas (būtinų patalpų nuomą, kai egzistuoja fizinė buveinė, darbo jėgos išlaidas), pristatymo išlaidas, atsiskaitymo būdų išlaidas, taip pat klientų aptarnavimo ir reklamos išlaidas. Tarp veiksmių, kuriais daromas poveikis paklausai, yra prekės ženklo skverbti, skirtingiems gavėjui teikiamos paslaugos lygiams teikiama pirmenybė arba reikalavimai, tam tikrų paslaugų, pvz., turizmo ir automobilių nuomos, sezoniškumas ir skirtingi atostogų laikotarpiai, konkurentų buvimas, stiprumas ir rinkodaros politika kiekvienoje iš skirtingų

²⁴ Ar vertikalūs susitarimai iš tiesų riboja konkurenciją ir ar tuo atveju nauda nusveria antikonkurencinį poveikį, dažnai priklauso nuo rinkos struktūros. Iš esmės reikia atskiro vertinimo. Tačiau Komisija priėmė Reglamentą (ES) Nr. 330/2010 – Bendrosios išimties reglamentą (toliau – BIR), kuriame nustatomas daugumos vertikalųjų susitarimų saugumo garantas. Reglamentu (ES) Nr. 330/2010, atsižvelgiant į bendrąją išimtį, nustatyta, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas netaikomas vertikaliesiems susitarimams, kurie atitinka tam tikrus reikalavimus.

²⁵ SEC(2010) 411, žr. http://ec.europa.eu/competition/antitrust/legislation/guidelines_vertical_en.pdf.

teritorijų. Šios skirtingos rinkos sąlygos formuoja geografinę aprėptį ir sąlygas, kuriomis paslaugų teikėjai nusprendžia aktyviai siūlyti savo paslaugas įvairiose valstybėse narėse.

Klientų grupės skiriasi tuo, kad skiriasi grupės paklausa paslaugai tam tikra kaina, taip pat tuo, kaip keičiasi grupės paklausa kintant kainai. Paslaugų direktyvos 20 straipsnio kartu su 95 konstatuojamąja dalimi formuluotėje nurodoma, kad įmonės gali pagrįsti skirtingą paslaugos teikėjo kainų nustatymo ir prekybos politiką įvairiose valstybėse narėse skirtingu noru mokėti.

Dėl naudojimosi internetu vartotojams daug lengviau palyginti paslaugų teikėjus, net ir esančius kitose valstybėse narėse. Todėl tikimasi, kad vartotojai aktyviau ieškos tokių palankių sąlygų, kurias internetu siūlo kitose valstybėse narėse įsisteigę paslaugų teikėjai. Tai, kad kainas palyginti lengviau, reiškia, kad rinkos yra skaidresnės, dėl to didėja konkurencija ir galiausiai einama prie kainų supanašėjimo. Tai yra vienas iš didžiausių euro įvedimo naudos aspektų. Praktiką, kuria sąmoningai užkertamas kelias vartotojams gauti informacijos apie paslaugos gavimo sąlygas ir kuri taikoma gavėjams, kurie gyvena kitose valstybėse narėse, turėtų ypač atidžiai analizuoti nacionalinės institucijos. Be to, pardavėjo interneto svetainėje pateikta informacija apie kainas turėtų būti aiški ir suprantama, taip vartotojas būtų informuojamas apie visą kainą prieš bet kokią pirkimą, įskaitant mokesčius, taip pat turėtų būti pateikta informacija apie krovinių vežimo arba pristatymo mokesčius²⁶.

4 pavyzdys. Didesni tarptautinių mokėjimų mokesčiai

Vairuotojai, kurie nuolat naudojasi kitų valstybių narių greitkeliais, galbūt pageidautų pasinaudoti galimybe įsigyti kelių rinkliavos įtaisus, kuriais naudodamiesi galėtų sumokėti taikomus mokesčius už naudojimąsi kelių tinklu tiesioginio debeto priemonėmis. Jeigu tokia galimybė yra siūloma valstybės narės, kurioje yra tas greitkelis, abonentams, kitos valstybės narės gyventojai neturėtų būti apmokestinami iš esmės aukštesne kaina vien dėl to, kad sąskaita, iš kurios bus apmokėta, yra kitoje valstybėje narėje.

Reglamentu (EB) Nr. 924/2009 dėl tarptautinių mokėjimų Bendrijoje panaikinami tarptautinių ir nacionalinių mokėjimų eurais mokesčių skirtumai, neviršijant 50 000 EUR vertės visose ES valstybėse narėse.²⁷ Mokėjimo operacijų, kurias siūlo mokėjimo paslaugos teikėjas (pvz., bankas), mokesčiai turėtų būti tokie patys, nelygu ar mokėjimai eurais nacionaliniai, ar tarptautiniai. Reglamentas taikomas visiems elektroniniu būdu tvarkomiems mokėjimams, įskaitant kredito pervedimus, tiesioginį debetą ir mokėjimus debeto ir kredito kortelėmis.

5 pavyzdys. Atsisakymas teikti paslaugą dėl svarbių intelektinės nuosavybės teisių klausimų

Muzikos įrašų atsisiuntimo teikėjas įgijo teises į muzikos kūrinius, kuriuos siūlo visoms valstybėms narėms, juos parduodamas atskirose konkrečiai šaliai skirtose interneto svetainėse, kiekvienai valstybei narei siūlydamas šiek tiek skirtingą repertuarą skirtingomis kainomis. Kai klientai bando prisijungti prie tam tikrų įrašų, parduodamų kitose nei gyvenamosios vietos valstybėse narėse, jiems tokia prieiga nesuteikiama dar užsakymo proceso pradžioje.

²⁶ Žr. pirmiau 12 išnašoje minėtos Vartotojų teisių direktyvos 8 straipsnį.

²⁷ Gali prireikti pateikti IBAN ir kai kuriais atvejais BIC.

Jeigu pardavėjas turi reikamas autorių ir gretutines teises, reikalingas paslaugai teikti kitose teritorijose, reikalaujamų intelektualinės nuosavybės teisių neturėjimas paprastai nėra pagrįsta priežastis atsisakyti teikti paslaugą. Taigi atsisakymas teikti paslaugą klientams kitose valstybėse narėse turi būti objektyviai pagrįstas kitomis priežastimis.

Autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojai ginami vien dėl jų darbų egzistavimo, todėl autorių teisių ir gretutinių teisių registruoti nereikia. Naudojimasis autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis yra teritorinio pobūdžio: teisės turėtojas naudojasi savo teisėmis remdamasis įvairiomis nepriklausomomis nacionalinėmis teisėmis, kurios ES buvo suderintos įvairiomis 1991–2011 m. priimtomis direktyvomis. Aišku, kad teikiant paslaugas internetu, autorių ir kitų teisių turėtojai turi išimtinę teisę leisti arba uždrausti jų kūrybinių arba kito saugomo objekto atgaminimą; taip pat leisti arba uždrausti jų kūrybinių arba kito saugomo objekto transliavimą, įskaitant transliavimą internetu²⁸. Nors autorių teisės ir gretutinės teisės iš esmės ribojamos tokias teises suteikusios valstybės teritorija, autorių teisių turėtojai taip pat gali suteikti kelioms teritorijoms galiojančias arba visoje Europoje galiojančias licencijas. Pasirenka teisių turėtojas.

Paslaugos teikėjui gali dažnai tekti įgyti licencijas iš daugiau nei vieno subjekto²⁹. Į išlaidas, susijusias su licencijų įsigijimu, įtraukta ir pirkimo kaina, ir ne vieno sandorio išlaidos. Muzikos licencijavimas yra labai sudėtingas, jau vien dėl to, kad išskaidomos bet kurio vieno įrašo teisės. Autorių teisės daugiausia licencijuojamos pasitelkus kolektyvines teisių administravimo organizacijas (institucijas, atsakingas už autorių teisių valdymą ir autorinio honoraro surinkimą), kurios tradiciškai turi licencijos teises konkrečioje šalyje.

Pagal konkurencijos teisę teisių turėtojas gali rinktis, ar iš viso išduoti leidimą, ar išduoti tam tikroje teritorijoje, taigi faktinis licencijų įgijimas priklauso nuo to, ar derybų baigtis sėkminga. Reikiamo leidimo tam tikroje teritorijoje nebuvimas yra objektyvi priežastis, kuria būtų galima pagrįsti atsisakymą teikti paslaugą klientams teritorijoje, kurioje teisių klausimas neišspręstas³⁰.

Kai paslaugos teikėjas įgyja atitinkamas muzikos įrašų atsisiuntimo teises, pavyzdžiui, tik trijose valstybėse narėse, paslaugų teikėjas negalės savo paslaugų siūlyti kitų valstybių narių gyventojams. Tokiu atveju paslaugų teikėjas galėtų užsakymo proceso pradžioje pateikti teisinės atsakomybės neprisiėmimo nuostatą, kurioje būtų nurodoma, kad muzikinė paslauga gali būti teikiama tik tam tikrose teritorijose. Tai galėtų padėti sumažinti neigiamą vartotojų reakciją.

Tačiau atrodo, kad net jeigu paslaugų teikėjai įgijo leidimą teikti prieigą prie autorių teisių turinio daugelyje teritorijų, kartais jie nusprendžia to nedaryti. Iš tiesų, per pastaruosius metus kai kurie paslaugų teikėjai savo paslaugas teikė visose 27 ES valstybėse narėse, bet vis dar riboja galimybes vartotojams gauti paslaugas kitoje nei gyvenamosios vietos valstybėje narėje. Kai skaitmeninio turinio pasiūlymai teikiami tik kelioms konkrečioms valstybėms

²⁸ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2 ir 3 straipsniai.

²⁹ http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/studies/20091210_article20_2_en.pdf, žr. 4.3 skirsnį.

³⁰ Komisija 2012 m. pateiks teisės aktų pasiūlymus dėl kolektyvinių teisių administravimo, siekdama padėti supaprastinti sudėtingą muzikos internetu licencijavimo sistemą, pagerinti kolektyvinių teisių administravimo organizacijų valdymą ir padidinti jų skaidrumą.

narėms, atsiranda kliūčių kitų valstybių narių vartotojams, kurie galbūt pageidautų gauti prieigą prie tokio turinio. Pardavėjai, net ir įsigiję reikiamas autorių teises ir gretutines teises paslaugai teikti, kartais nusprendžia teritoriškai riboti paslaugos teikimą, atsižvelgdami į veiksnius, nesusijusius su autorių teisėmis. Pirmiausia komercinis sprendimų priėmimas reiškia pasiektą tam tikros paslaugos teikimo išlaidų ir numatomų paslaugų teikimo pajamų pusiausvyrą. Šios išlaidos gali būti paslaugos teikimo išlaidos, susijusios su IT infrastruktūra ir tinklu; tikėtinu paplitimo, atsižvelgiant į vietos veiksnius, kaip antai veikiantis spartusis plačiąjuostis ryšys, turinio kainos nustatymas, konkuruojančios paslaugos; kalbų versijų; turinio klasifikavimo, rinkodaros, rėmimo ir kt. išlaidos. Nors visiškai reikiamų licencijų nebuvimas paprastai bus objektyvi priežastis atsisakyti suteikti paslaugą, kitos priežastys, visų pirma nesusijusios su autorių teisėmis, turės būti pagrįstos kiekvienu konkrečiu atveju. Kaip nurodyta pirmiau, garso ir vaizdo transliavimo paslaugos nepatenka į Paslaugų direktyvos taikymo sritį.

6. TOLIAU TOBULINTINOS SRITYS. LIKUSIŲ KLIŪČIŲ VIDAUS RINKOJE ŠALINIMAS

Paslaugų gavėjams paprastai neturėtų būti taikomos skirtingos sąlygos dėl jų pilietybės arba gyvenamosios vietos. Tačiau Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalyje paaiškinama, kad jeigu skirtingas paslaugos gavimo sąlygas paslaugos teikėjas gali pagrįsti objektyviomis priežastimis, tai nebus laikoma diskriminacija. Šiame skirsnyje glaustai aprašomi keli veiksniai, kuriuos įmonės dažnai nurodo kaip galimas priežastis, dėl kurių nustato skirtingas sąlygas, ir į kuriuos turi atsižvelgti kompetentingos institucijos, atlikdamos kiekvieno konkretaus atvejo analizę, kadangi kai kuriais atvejais skirtingas sąlygas galima pagrįsti atsižvelgiant į dabartinį vidaus rinkos sukūrimo laipsnį.

Kai kurias bendrosios rinkos sukūrimo kliūtis, visų pirma skaitmenines, Komisija nustatė pastaraisiais metais, be kita ko, Elektroninės prekybos komunikate³¹. Šios sritys yra prioritetas siekiant, kad kliūtys būtų pašalintos kuo greičiau, kad įmonėms ir vartotojams būtų sudarytos palankesnės sąlygos.

Būtent kompetentingos institucijos atlikdamos kiekvieno konkretaus atvejo analizę tinkamai atsižvelgia į šiame skirsnyje minėtus veiksnius, kad nustatytų, ar konkrečiu atveju šiuos elementus galima būtų pagrįsti tam tikra praktika, ar ne. Teikėjo dydis yra papildomas elementas, į kurį gali prireikti atsižvelgti analizuojant. Kompetentingos institucijos taip pat raginamos tinkamai atsižvelgti į visus teisėkūros pokyčius ar teismų praktiką, susijusius su naujomis vidaus rinkos įmonėms teikiamomis galimybėmis pasinaudoti vidaus rinka, įskaitant tų priemonių privalomas ar savanoriškas nuostatas ir bet kurias likusias kliūtis.

6.1. Mokėjimai

Kiek tai susiję su **mokėjimais**, pranešta apie atvejus, kad kai vartotojas norėdavo mokėti už pirkinį kitoje valstybėje narėje išduota kredito kortele, sandoris būdavo blokuojamas arba būdavo taikomi aukštesni mokesčiai. Valstybės narės, laikydamosi 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, gali leisti nustatyti mokesčius už naudojimąsi konkrečiomis mokėjimo priemonėmis, pavyzdžiui, kredito ar debeto kortelėmis. Tačiau kai valstybės narės tokią galimybę numato, jos negali diskriminuoti kitoje valstybėje narėje išduotų kortelių, kad nebūtų taip, kad užsienio kortelėms būtų taikomi papildomi mokesčiai, o toje valstybėje narėje išduotoms – nebūtų. Dėl šios taisyklės vykdymo kai kuriose valstybėse narėse diskriminacinė praktika baigta.

Kiek tai susiję su mokesčiais už naudojimąsi tam tikrų rūšių mokėjimo priemonėmis, įgyvendinus 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/83/ES dėl vartotojų teisių (Vartotojų teisių direktyva), mažmenininkams bus draudžiama už naudojimąsi individualiomis mokėjimo priemonėmis taikyti mokesčius, kurie viršija išlaidas, tenkančias mažmenininkui už naudojimąsi jomis. Be to, kaip nurodyta Vartotojų teisių direktyvos 8 straipsnio 3 dalyje, po 2014 m. birželio 13 d. sudarytoms sutartims mažmenininkas įpareigojamas interneto svetainėje ne vėliau kaip užsakymo proceso pradžioje aiškiai ir įskaitomai nurodyti visus taikomus mokėjimo apribojimus. Be to, tolesniais veiksmais po 2012 m. sausio mėn. žaliosios knygos „**Integruotos Europos mokėjimų kortele, internetu ir mobiliuoju telefonu rinkos kūrimas**“ Komisija spręs specifinių integruotos mokėjimų

³¹ Jį galima rasti adresu http://ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/communication_2012_en.htm.

kortele, internetu ir mobiliuoju telefonu rinkos kliūčių klausimus, išplėsdama ir gerindama mokėjimo priemonių pasirinkimo ir naudojimo galimybes vartotojams.

6.2. Mokesčiai

Kalbant apie nacionalinius **mokesčius**, ypač PVM, kai kitose valstybėse narėse užsiimti pardavimu norintis paslaugos teikėjas įpareigojamas tose valstybėse narėse registruotis, tiekimo išlaidos gali padidėti, o MVI atveju – proporcingai dar labiau išaugti. Jos gali būti užkraunamos klientui arba gali būti pagrįstai atsisakyta suteikti paslaugą. Be to, tam tikrus vartotojui matomus kainų skirtumus galima paaiškinti skirtingais PVM tarifais, kuriuos valstybės narės taiko įvairiems produktams ir paslaugoms.

Kai kurios paslaugos, kurios paprastai perkamos kitoje valstybėje narėje, įskaitant elektronines paslaugas, yra, pavyzdžiui, programinės įrangos ir skambučio melodijos atsisiuntimas arba prieiga prie interneto žaidimų. Nuo 2015 m. sausio 1 d. šias paslaugas ES teikiantys ES įsisteigę operatoriai taikys kliento gyvenamosios vietos valstybėje narėje galiojantį PVM tarifą. Nors šiomis naujomis taisyklėmis siekiama sumažinti ar net panaikinti valstybių narių PVM tarifų konkurencijos poveikį, gali atsirasti išlaidų dėl papildomo sudėtingumo. Bus sukurta vieno langelio principu grindžiama mini sistema, kuri jau pirmą veikimo dieną leis įmonėms savo valstybėje narėje registruoti, deklaruoti ir mokėti kitose valstybėse narėse mokėtiną PVM, dėl to mažės administracinė našta ir bus sudarytos palankesnės sąlygos teikti tarpvalstybines telekomunikacijų, transliavimo ir elektronines paslaugas.

6.3. Vartotojų apsaugos ir sutarčių teisės taisyklių skirtumai

Viena iš priežasčių, kurias paprastai pateikia įmonės paaiškindamos, kodėl sunku vykdyti tarpvalstybinę prekybą, yra **nacionalinių vartotojų apsaugos ir sutarčių teisės taisyklių** nustatymo ir jų laikymosi išlaidos. Svarstydami, ar siūlyti savo paslaugas kitoje valstybėje narėje, paslaugų teikėjai turi pasverti, kas atsitiktų, jei kažkas nepavyks ir klientas juos paduos į teismą. Tai buvo pabrėžta „Matrix“ tyrime.

Dėl griežtų ES taisyklių vartotojai naudojami bendromis apsaugos, pavyzdžiui, nuo nesąžiningų sutarties sąlygų, nuo netinkamų prekių, internetu arba ne įmonės patalpose sudarytų sutarčių, nuostatomis visoje bendrojoje rinkoje³². Tačiau daugumoje tokių ES *acquis* nuostatų valstybėms narėms leidžiama laisvai priimti griežtesnes taisykles, jeigu jos tinkamai pagrįstos vartotojų apsaugos priežastimis. Todėl valstybių narių vartotojų apsaugos teisinės sistemos ir sutarčių teisė skiriasi, taigi, įmonėms labai svarbu nustatyti taikytiną teisę.

Kompetentingo teismo, taikytinos teisės, taip pat teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo nustatymas reglamentuojamas tarptautinės privatinės teisės taisyklėmis, taikomomis tarpvalstybinių ginčų sprendimui. Šios taisyklės iš esmės buvo suderintos Sąjungos lygmeniu. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo

³² Žr. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvą 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (Nesąžiningų sutarties sąlygų direktyva), 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 99/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų (Vartojimo prekių pardavimo direktyva), 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (Nuotolinės prekybos direktyva), ir 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvą 85/577/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (Išnešiojamosios prekybos direktyva), kuriomis dabar numatomas minimalus derinimas, bus pakeistos pirmiau minėta Vartotojų teisių direktyva.

sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (reglamentas „Briuselis I“³³) yra svarbiausia teisinė priemonė siekiant nustatyti, koks teismas turi kompetenciją nagrinėti ginčą³³. Reglamentu „Roma I“³⁴ (dėl sutartinių prievolių) ir reglamentu „Roma II“³⁵ (dėl nesutartinių santykių) apibrėžiama taikytina teisė. Vartojimo sutarčių atvejais pagal tarptautinės privatinės teisės taisyklės, kai įmonė savo veiklą susieja su vartotojo šalimi, tada vartotojo šalies vartotojų apsaugos taisyklės taikomos taip pat, kaip jos būtų taikomos nacionaliniams paslaugų teikėjams, išskyrus paslaugų teikimo sutartis, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos vien tik kitoje valstybėje nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje³⁶. Reikia išanalizuoti kiekvieną konkretų atvejį, kad būtų galima nustatyti, ar veikla yra susieta su ta valstybe nare.

Kadangi skiriasi nacionalinių taisyklių reikalavimų laikymosi išlaidos, gali skirtis ir tarpvalstybinio paslaugų teikimo kainos bei sąlygos. Be to, paslaugų teikėjai gali būti nesuinteresuoti susieti savo veiklą su kitomis valstybėmis narėmis, siekdami išvengti būtinybės pakeisti sąlygas, kuriomis tos paslaugos teikiamos. Paslaugų teikėjai kartais gali numanyti, kad sunkumai laikantis skirtingų reikalavimų yra neproporcingi pajamoms, kurias tikisi uždirbti aktyviai susiedami savo veiklą su kitomis valstybėmis narėmis. Tada tokios dėl reguliavimo aplinkos susidariusios išlaidos gali būti užkraunamos klientui arba jomis gali būti grindžiamas atsisakymas paslaugas teikti. Tačiau tokių rūpesčių paprastai nėra, kai teikėjas nesieja savo veiklos su vartotojais kitose valstybėse narėse, tačiau į jį kreipiasi kitos valstybės narės vartotojas, norintis pirkti jo paslaugas.

Šie skirtumai ES iš dalies sumažinti suderinus tam tikrų sričių sutarčių teisę. Dabartinėse ES vartotojų apsaugos taisyklėse nustatyti minimalūs reikalavimai, susiję su nesąžiningomis sutarčių sąlygomis, pardavimu ir garantijomis. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/31/EB (Elektroninės prekybos direktyva) nustatytos pagrindinės nuostatos dėl internetinių sutarčių sudarymo. Galiausiai dėl Vartotojų teisių direktyvos vartotojų apsaugos teisės aktai visoje ES labiau suderinti ir nustatytos bendrosios kai kurių

³³ Reglamente „Briuselis I“ numatoma, kad asmuo, kurio gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, paprastai gali būti paduotas į teismą toje valstybėje. Jame taip pat numatyta, kad sutartinių santykių bylas gali nagrinėti sutartinių prievolių vietoje veikiantys teismai. Tačiau vartotojų sutarčių atveju taikomos vartotojų apsaugos taisyklės. Tam, kad tos apsaugos taisyklės būtų taikomos, pagal reglamentą „Briuselis I“ reikalaujama, kad pardavėjas susietų savo veiklą su valstybe nare, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta. (15 straipsnio 1 dalies c punktas).

³⁴ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I), OL L 177, 2008 7 4, p. 6.

³⁵ 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės, OL L 199, 2007 7 31, p. 40.

³⁶ Žr. reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punktą.

svarbių sričių taisyklės³⁷. Naujosios taisyklės, nustatytos Vartotojų teisių direktyvoje, turės būti perkeltos į nacionalinės teisės aktus iki 2013 m. pabaigos³⁸.

Be to, 2011 m. spalio 11 d. Komisija pasiūlė neprivalomą bendrąją Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisę³⁹. Taip siekiama palengvinti prekybą, nes siūlomas savanoriškai tarpvalstybinėms sutartims visose 27 ES šalyse taikomų taisyklių, kurias šalys gali pasirinkti taikyti kaip prekių pardavimo, skaitmeninio turinio ir aiškiai apibrėžtų susijusių paslaugų sutartims taikytiną teisę, rinkinys. Todėl pasiūlymas padės pašalinti kai kurias vidaus rinkos kliūtis, kylančias dėl skirtingos nacionalinės sutarčių teisės. Dėl šio pasiūlymo dabar Europos Parlamente ir Taryboje vyksta derybos.

Tačiau net ir priėmus Vartotojų teisių direktyvą ir siūlomą bendrąją Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisę, ES išlieka nemažai kliūčių, kylančių iš **nacionalinės sutarčių teisės**. Tai ypač svarbu sutarčių, kurios visiškai nepatenka į galiojančių ir siūlomų teisėkūros priemonių taikymo sritį, atveju. Pavyzdžiui, bendroji Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisė beveik visiškai netaikoma paslaugų sutartims, taip pat neįtrauktos kai kurios sutarčių teisės sritys (pvz., teisnumas ir veiksnumas sudaryti sutartis arba teisinis atstovavimas). Be to, atsižvelgiant į tai, kad bendroji Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisė yra neprivaloma ir į jos taikymo sritį, priėmus pasiūlymą bus galima naudotis neprivaloma priemone siekiant įveikti kliūtis, kylančias dėl skirtingų sutarčių teisės aktų. Kadangi jais nebus savaimė panaikintos visos kliūtys, atsiradusios dėl skirtingų sutarčių teisės aktų, vykdymą užtikrinančios institucijos galbūt norės į tai atsižvelgti atlikdamos kiekvieno konkretaus atvejo analizę.

Dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo gali kilti ginčų. Pavyzdžiui, vartotojas gali norėti pareikšti ieškinį, jei jis nusipirko produktą internetu iš kitos ES valstybės narės, tačiau jis niekada nebuvo pristatytas; jei kompiuteris, kurį jis pirko lankydamasis kitoje ES šalyje, tinkamai neveikė jam sugrįžus namo arba jeigu statybos įmonė, remontuojanti jo vasarnamį kitoje ES šalyje, netinkamai atliko savo darbą. Parduodamas paslaugas pardavėjas gali baimintis tokių teisminių nagrinėjimų, jei kils ginčas su jo paslaugas pirkusiu vartotoju.

³⁷ Kiek tai susiję su nuotolinės prekybos ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytomis sutartimis, bus visiškai suderinti informacijos reikalavimai pardavėjams, vartotojo teisė atsisakyti sutarties, taip pat pardavėjų ir vartotojų įsipareigojimai sutarties atsisakymo atveju. Vartotojams ir pardavėjams bus naudingos standartinės teisių atsisakyti sutarties formos. Be to, direktyvoje nustatytos naujos suderintos taisyklės dėl rizikos perdavimo pardavimo sutartyse ir prekių pristatymo įsipareigojimų nevykdymo laiko, taip pat paslėptų mokesčių draudimo, iš anksto pažymėtų langelių, dėl kurių nustatomi papildomi, didesni nei faktinės pardavėjo išlaidos mokesčiai už naudojimąsi tam tikromis mokėjimo priemonėmis (pvz., kredito kortelėmis) ir mokesčiai už karštąsias telefono linijas, kurie didesni už standartinį telefono ryšio tarifą. Naujųjų taisyklių taikymo sritis apims komunalinių paslaugų (vandens, dujų ir elektros) sutartis, taip pat sutartis dėl skaitmeninio turinio, bet jos neapims tam tikrų sričių, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros paslaugų, keleivių vežimo ir azartinių lošimų.

³⁸ Reikėtų pažymėti, kad Vartotojų teisių direktyva taikoma skaitmeniniam turiniui (t. y. skaitmeniniu pavidalu sukurti ir pateikti duomenys, pavyzdžiui, kompiuterinės programos, taikomosios programos, žaidimai arba muzika). Sutartis dėl skaitmeninio turinio teikimo patenka į tos direktyvos taikymo sritį, bet teisė atsisakyti sutarties tik apribojama situacijomis, kai sutarties vykdymas dar neprasidėjo arba prasidėjo be išankstinio vartotojo sutikimo, arba jei skaitmeninis turinys pateikiamas fizinėje laikmenoje, pavyzdžiui, kompaktiniame diske, kurio vartotojas dar neišpakavo. Vartotojų teisių direktyva patobulinamos ir paaiškinamos vartotojų informacijos teisės perkant skaitmeninį turinį. Visų pirma pardavėjai turės informuoti skaitmeninio turinio pirkėjus (vartotojus) ne tik apie jo suderinamumą su aparatine ir programine įranga, bet taip pat apie visų techninių apsaugos priemonių taikymą arba skaitmeninių teisių valdymą, pavyzdžiui, apie vartotojų teisės daryti turinio kopijas ribojimą.

³⁹ Žr. http://ec.europa.eu/justice/newsroom/news/20111011_en.htm.

Paslaugų teikėjai gali nežinoti, kaip išspręsti tarpvalstybinius ginčus paprastai, veiksmingai ir nebrangiai, pasinaudojant **alternatyvaus ginčų sprendimo** procedūromis. Neteisminis ginčų sprendimas (t. y. alternatyvus ginčų sprendimas) yra greitesnis, pigesnis ir lengvesnis nei teismo procesas. Siūlomi veiksmai siekiant padidinti visuotinę galimybę naudotis kokybišku alternatyviu ginčų sprendimu visoje ES padės įmonėms, teikiančioms paslaugas kitose valstybėse narėse, geriau valdyti savo santykius su klientais, taip pat dėl to jos galės sutaupyti lėšų galimoms teismo bylų išlaidoms padengti.⁴⁰ Todėl tokiu ginčų sprendimo būdu bus pašalintos kliūtys, neskatinančios paslaugų teikėjų teikti paslaugas kitų valstybių narių teritorijoje. Šiam tikslui turėtų pasitarnauti įsteigta ES masto interneto platforma (GES platforma), kuri vartotojams ir įmonėms bus viena bendra prieigos vieta internetu sprendžiant ginčus dėl kitoje ES šalyje internetu pirktų produktų ar paslaugų.

6.4. Skolų išieškojimas

Paslaugų teikėjams, kurie negali remtis išankstiniu mokėjimu, **skolų išieškojimo** išlaidos, kai neatsiskaitoma, gali atgrasyti juos teikti paslaugas arba parduoti savo prekes kitų šalių vartotojams. 2010 m.⁴¹ maždaug 2,7 % visų verslo sandorių Europoje buvo nurašyti dėl blogų skolų, daugiausiai nacionaliniu lygmeniu. Reikalaujant priklausančių pinigų, ES civilinių ir komercinių bylų teise galima naudotis tais atvejais, kurie yra tarpvalstybiniai. Pavyzdžiui, Europos mokėjimo įsakymas yra supaprastinta atsakovo neginčytinų tarpvalstybinių piniginių reikalavimų procedūra. Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūra yra supaprastinta procedūra, pagal kurią sparčiau nagrinėjami tarpvalstybiniai ieškiniai, kurių suma nėra didesnė kaip 2 000 EUR. Komisija paskelbė naudotimosi šiomis procedūromis praktinių vadovų⁴². Nors abi šios iniciatyvos iš esmės padeda teikėjams, reikalaujantiems apmokėjimo už paslaugas, suteiktas klientui kitose valstybėse narėse, ir dėl to priimtas sprendimas bus paskelbtas Europos Sąjungoje be jokio tarpinių pripažinimo ir vykdymo procedūrų poreikio, sprendimo vykdymas vis dar turės būti užtikrinamas laikantis nacionalinių taisyklių ir procedūrų valstybėje narėje, kurioje jį siekiama vykdyti.

Atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija šiuo metu vykdo bandomąjį projektą, kuriuo siekiama paremti MVĮ, palengvinant tarpvalstybinių skolų išieškojimą. Jo pagrindinis tikslas – finansiškai remiant seminarų ir mokymų ciklą ES valstybėse narėse siekiant informuoti MVĮ apie skolos išieškojimo valdymą ir esamas šios srities teisinės priemones, didinti informuotumą apie piniginių reikalavimų tvarkymo teisinės priemones, jų supratimą ir taikymą.

6.5. Kopijavimo asmeniniam naudojimui mokesčiai

Teisių turėtojai turi išimtinę teisę leisti arba uždrausti savo kūrinių (pvz., knygų, muzikos, filmų) ir kitų saugomų objektų (pvz., fonogramų, transliacijų) atgaminimą. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo suteikia valstybėms narėms galimybę numatyti šios teisės išimtis. Kai saugomas turinys nukopijuojamas remiantis

⁴⁰ Žr. http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/adr_policy_work_en.htm.

⁴¹ Šaltinis „Intrum Justitia“, 2011 m. Europos mokėjimų indeksas, žr. <http://www.intrum.com/About-Us/European-Payment-Index/>.

⁴² Juos galima rasti adresu http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/publications_en.htm.

kopijavimo ir reprografijos asmeniniam naudojimui išimtimis⁴³, žala teisių turėtojams turi būti kompensuota teisinga kompensacija. Valstybės narės dažnai numato teisingą kompensaciją **apmokestinamos prekes, kurios paprastai naudojamos kopijoms gaminti** (pvz., tušti kompaktiniai diskai, įrašymo įranga, MP3 grotuvai, kompiuteriai, spausdintuvai, skaitytuvai ir kt.). Tačiau valstybių narių įrangos apmokestinimo sistemos ir metodika, pagal kurią nustatomi tarifai, labai skiriasi. Šie skirtumai turi poveikį sklandžiam bendrosios rinkos veikimui.

Komisija pradėjo tarpininkauti, kartu suburdama pagrindines suinteresuotąsias šalis, kad būtų nustatyti pagrindiniai elementai, kuriais būtų galima pagrįsti veiksmingą susitarimą.⁴⁴ Tarpininkaujama visų pirma dėl tokių klausimų, kaip antai apmokestinamų prietaisų, tarifų nustatymo metodikos ir tarpvalstybinės prekybos. Atsižvelgiant į naujus autorių teisėmis saugomo skaitmeninio turinio platinimo būdus ir jo poveikį mokesčių sistemoms, kartu analizuojami kopijavimo ir reprografijos asmeniniam naudojimui klausimai.

Atsižvelgęs į šią tarpininkavimo patirtį, tarpininkas suformuluos rekomendacijas, kurios galėtų tapti galimų teisėkūros veiksmų pagrindu.

⁴³ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 5 straipsnio 2 dalies a punktas ir 5 straipsnio 2 dalies b punktas.

⁴⁴ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/barnier/headlines/speeches/2012/04/20120402_en.htm.

7. IŠVADOS

Paslaugų direktyvos 20 straipsniu draudžiama paslaugų gavėjų diskriminacija dėl pilietybės ar gyvenamosios vietos. Šis draudimas taikomas atsisakymui teikti paslaugas, riboti galimybes pasinaudoti pasiūlymais arba siūlyti paslaugas taikant prastesnes sąlygas. Tačiau vartotojai nusivilia pernelyg dažnai. Yra atvejų, kai atsisakoma teikti paslaugą arba vartotojams iš kitos valstybės narės nustatomos nevienodos sąlygos. Norėdamos visiškai įgyvendinti 20 straipsnio 2 dalį, valstybės narės turėtų atsisakyti diskriminacinės praktikos, kuri nėra objektyviai pagrįsta. Toliau nurodyti veiksmai turėtų padėti užtikrinti, kad šis tikslas būtų pasiektas.

7.1. Valstybių narių valdžios institucijų pareiga užtikrinti 20 straipsnio 2 dalies vykdymą

Dėl skundų apie nevienodas sąlygas, apie kuriuos pranešta, valstybių narių kompetentingos institucijos retai kada priima vykdymo užtikrinimo sprendimus dar ir dėl to, kad, paaiškėja, jog daugeliu atvejų problema buvo išspręsta draugiškai, išitraukus vykdomo užtikrinimo institucijoms arba vartotojų apsaugos organizacijoms. Šios institucijos turėtų užtikrinti, kad prireikus dėl tokių atvejų būtų imtasi visapusiškų tolesnių veiksmų. Kai ginčiuose dėl paslaugų gavėjų teisių vartotojams ir paslaugų teikėjams nepavyksta pasiekti draugiško sprendimo, net ir tais atvejais, kai išitraukia atitinkamos pagalbos tarnybos, valstybių narių valdžios institucijos turėtų užtikrinti, kad būtų vykdomos nacionalinės nuostatos, kuriomis nustatomos paslaugų gavėjų teisės pagal Paslaugų direktyvą, atsižvelgiant į taikomas nacionalines procedūras.

Vertinant, ar yra objektyviai pagrįstų priežasčių atsisakyti teikti paslaugą arba ją teikti pagal skirtingas sąlygas, valstybės narės valdžios institucijos raginamos atsižvelgti į pažangą, pasiektą kuriant vidaus rinką ir toliau šalinant kliūtis. Kai ES lygmens veiksmai leidžia įmonėms įveikti tam tikras esamas reguliavimo kliūtis, kad jos galėtų teikti tarpvalstybines paslaugas, tų įmonių sprendimas nepasinaudoti tomis galimybėmis (atsisakymas teikti paslaugas arba skirtingų sąlygų nustatymas) paprastai turi būti pagrįstas kitomis objektyviomis priežastimis. Tokių priemonių pavyzdžiai galėtų būti užbaigta kurti bendra mokėjimų eurais erdvė arba autorių teisių srities teisėkūros pokyčiai.

Komisija koordinuos valdžios institucijų keitimąsi informacija ir gerąja patirtimi užtikrinant vykdymą.

7.2. Komisijos vaidmuo. Informacija ir parama valstybėms narėms, įmonėms ir vartotojams

Komisijos tarnybos atidžiai stebės, kaip užtikinamas nediskriminavimo nuostatų vykdymas valstybėse narėse ir koordinuos valdžios institucijų struktūrizuotą keitimąsi informacija ir gerąja patirtimi tą vykdymą užtikrinant. Komisijos tarnybos, atsižvelgdamos į šios nuostatos nacionalinio įgyvendinimo patirtį ir norėdamos atsižvelgti į reguliavimo pokyčius, kuriais šalinamos likusios tarpvalstybinės prekybos kliūtys, taip pat pateiks papildomų konkrečių gairių.

Komisijos tarnybos ir toliau palaikys ryšius su verslo bendruomene, įskaitant verslo atstovų organizacijas, prekybos rūmus ir kitas įstaigas, siekdamas supažindinti jas su jų teisėmis ir pareigomis pagal Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalį. Šiuo klausimu Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, siekdama paskatinti konkrečių sektorių paslaugų teikėjus imtis veiksmų, kad užtikrintų paslaugų teikimo kokybę pagal šios nuostatos taikymo kokybės chartijas.

Ji taip pat bendradarbiaus su įmonėmis, kad pagerėtų įmonių skaidrumas ir jų teikiamos aptarnavimo paslaugos, užtikrinant, kad jų klientai bendrojoje rinkoje galėtų pirkti kitose valstybėse narėse.

7.3. Realesnės bendrosios rinkos sukūrimas. Priemonės, kurių galėtų imtis įmonės įgyvendindamos 20 straipsnio 2 dalimi suteiktas teises

Komisija siekia užtikrinti, kad įmonės galėtų pasinaudoti galimybėmis, kurias teikia naudojimas internetu. Įmonės gali pasirinkti skirti dėmesį klientų bazės kūrimui vietos arba nacionalinėje rinkoje. Jos taip pat gali vykdyti rinkodaros kampanijas pasirinktose valstybėse narėse. Tačiau kad ES bendrojoje rinkoje neiškiltų dirbtinės sienos, reikėtų stengtis suteikti vartotojams kitose valstybėse narėse galimybių gauti tose tikslinėse šalyse siūlomų paslaugų, ypač internetu siūlomų paslaugų.

Kad 20 straipsnio 2 dalis būtų visiškai įgyvendinta, paslaugas teikiančios įmonės raginamos lengvinti galimybes paslaugų gavėjams, kurie nori pasinaudoti vidaus rinka, gauti paslaugas. Paprastai tiesioginės diskriminacijos dėl pilietybės neturėtų likti. Be to, gavėjai, kurie persikelia į kitas teritorijas ir stengiasi jose gauti paslaugas iš esmės neturėtų susidurti su diskriminacija dėl gyvenamosios vietos, nes jų padėtį paprastai bus galima prilyginti valstybėje narėje, kurioje teikiama paslauga, gyvenančių gavėjų padėčiai.

Internetu prekiaujančios įmonės turėtų būti skatinamos iš anksto savo interneto svetainių matomoje vietoje nurodyti visus įmanomus paslaugų teikimo apribojimus. Ši praktika taps įpareigojimu įgyvendinus neseniai priimtą Vartotojų teisių direktyvą⁴⁵.

Kai į internetu prekiaujančias įmones kreipiasi klientai, negyvenantys valstybėse narėse, kuriose šios įmonės aiškiai (tiesiogiai ar netiesiogiai) siūlo paslaugas internetu, atsisakymas teikti paslaugą arba nevienodų sąlygų taikymas kitose teritorijose gyvenantiems klientams galimi tik pagrindus objektyviomis priežastimis. Analizuojant kiekvieno konkretaus atvejo priežastis kompetentingoms institucijoms gali prireikti atsižvelgti į paslaugą teikiančios įmonės dydį.

Pagal nediskriminavimo sąlygą reikalaujama, kad kiekvienas atvejis būtų vertinamas atskirai. Tačiau ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas atvejams, kai vartotojams, norintiems kreditiniu pervedimu arba tiesioginiu debetu eurais atsiskaityti už paslaugą, teikiamą kitoje valstybėje narėje, tenka mokėti didesnius mokesčius nei nustatytieji vidaus sandoriams. Apskritai teikti prekes vartotojams nebeturėtų būti atsisakoma motyvuojant vien tuo, kad jas pristatyti į kitą valstybę narę neįmanoma. Be to, paslaugų teikėjai neturėtų remtis vien tik geografiniais veiksniais taikydami skirtingas paslaugos teikimo sąlygas, jei nėra objektyvių kriterijų tiems skirtumams pagrįsti.

⁴⁵ Vartotojų teisių direktyvos 8 straipsnio 3 dalis.

Skaidrumas padeda gavėjams geriau suprasti tokio galimo atsisakymo teikti paslaugas arba jų teikimo aukštesne kaina priežastis tais atvejais, kai tą būtų galima pagrįsti. Įmonės skatinamos gavėjų prašymu nurodyti skirtingų sąlygų priežastis. Tais atvejais, kai įmonė jau yra aiškiai iš anksto nurodžiusi savo siūlomos paslaugos teikimui taikomus apribojimus, turbūt jai bus lengviau suteikti klientams informaciją apie tų paslaugų teikimo apribojimų priežastis. Iš anksto nustatant taikomus paslaugos teikimo apribojimus, įmonės turės nurodyti priežastis, kuriomis grindžiama jų politika.

Dėl kelių priežasčių teikti tarpvalstybines paslaugas vis dar sunku ir jos trukdo įmonėms mąstyti europietišškai tiek teikiant paslaugas internetu, tiek ne internetu. Šias kliūtis reikia šalinti, kad įmonės galėtų visapusiškai išnaudoti vidaus rinkos joms teikiamas galimybes. ES lygmeniu rengiamos iniciatyvos, kuriomis siekiama pašalinti likusias tarpvalstybinio paslaugų teikimo kliūtis.

I PRIEDAS

Įgyvendinimo nuostatos

Valstybė narė	Įgyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Įgyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
AT	Art. 1, § 23 of the Dienstleistungsgesetz	Die allgemeinen Geschäftsbedingungen eines Dienstleistungserbringers für den Zugang zu einer Dienstleistung dürfen keine auf der Staatsangehörigkeit oder dem Wohnsitz des Dienstleistungsempfängers beruhenden diskriminierenden Bestimmungen enthalten. Unterschiede bei den Zugangsbedingungen sind nicht diskriminierend, wenn sie durch objektive Kriterien gerechtfertigt sind.	2011 11 21
BE	Article 24(1) de la Loi sur les services du 26 mars 2010, (M.B. du 30 avril 2010, p. 24437)	<p><u>NL</u>: De afnemers worden niet onderworpen aan discriminerende eisen op grond van nationaliteit of verblijfplaats. De algemene voorwaarden voor toegang tot een dienst, die door de dienstverrichter voor het publiek toegankelijk worden gemaakt, bevatten geen discriminerende bepalingen in verband met de nationaliteit of verblijfplaats van de afnemer, zonder evenwel de mogelijkheid uit te sluiten om verschillende toegangsvoorwaarden te stellen wanneer die verschillen rechtstreeks door objectieve criteria worden gerechtvaardigd.</p> <p><u>FR</u>: Les destinataires ne sont pas soumis à des exigences discriminatoires fondées sur la nationalité ou le lieu de résidence. Les conditions générales d'accès à un service, qui sont mises à la disposition du public par le prestataire, ne contiennent pas de conditions discriminatoires en raison de la nationalité ou du lieu de résidence du destinataire, sans que cela ne porte atteinte à la possibilité de prévoir des différences dans les conditions d'accès lorsque.</p>	2009 12 28
BG	Art. 1 and 2 of the Protection Against Discrimination Act	Art. 1: This Act shall regulate the protection against all forms of discrimination and shall contribute to its prevention. Art. 2: The purpose of this Act shall be to ensure to every person the right to: 1. equality before the act; 2. equal treatment and opportunities for participation in public life; 3. effective protection against discrimination.	

Valstybė narė	Įgyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Įgyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
CY	Section 20(2) of the Freedom of Establishment of Service Providers and the Freedom of Movement of Services Law of 2010, Law 76(I)/2010.	Providers shall ensure that the general conditions of access to a service made available to the public do not contain discriminatory provisions relating to the nationality or place of residence of the recipient, but without precluding the possibility of providing for differences in the conditions of access where those differences are directly justified by objective criteria.	2010 07 16
CZ	Pre-existing provision: Antidiscrimination Act No 198/2009 Coll., § 1/1 j), § 2 Consumer Protection Act No 634/1992 Coll., § 6	<p>§ 6 Zákaz diskriminace příjemců služeb</p> <p>(1) Poskytovatel služby je povinen zajistit, aby podmínky přístupu k poskytovaným službám nebyly diskriminační, zejména co se týče státní příslušnosti příjemců služeb nebo jejich místa bydliště.</p> <p>(2) Diskriminací není stanovení rozdílných podmínek přístupu ke službám na základě objektivních kritérií, zejména účtování dodatečných nákladů vzniklých v důsledku vzdálenosti nebo v důsledku technické povahy poskytování služby. Jednotná kontaktní místa</p>	Kovos su diskriminacija įstatymas 2009 12 01, Vartotojų apsaugos įstatymas 2008 02 12
DE	§ 5 <i>DL-InfoV</i> (Service Information Requirements Regulation)	The service provider shall not make public any conditions of access to a service that contain discriminatory provisions relating to the nationality or place of residence of the recipient. This shall not apply to differences in the conditions of access where those difference are directly justified by objective criteria.	2010 03 17
DK	Kap 4, §5' Lov om tjenesteydelser i det indre marked nr. 384 of 25 May 2009	<p>§ 5. A service provider may not subject a service recipient to discriminatory treatment based on the nationality, place of registered office or place of residence of the service recipient.</p> <p>Para. 2. Para. 1 does not preclude the possibility of providing for differences in the conditions of access where those differences are directly justified by objective criteria</p>	2009 12 28

Valstybė narė	Įgyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Įgyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
EE	§ 15(2) of the European Union Services Directive Implementation Act	§15. Prohibition on discrimination of recipients (2) Also, the conditions of access to a service, which are made available to the public by the provider, shall not be discriminating on grounds of the nationality or place of residence of the recipient unless they are directly justified by objective criteria	2009 12 28
EL	Art. 21 of Law 3844/2010	2. The general conditions of access to a service made available to the public at large by a provider shall not contain discriminatory provisions relating to the nationality or place of residence of the recipient, but without precluding the possibility of providing for differences in the conditions of access where those differences are directly justified by objective criteria.	2010 05 03
ES	Article 16 (3) of Law 17/2009, of 23 November, governing the free access to and exercise of service activities (horizontal law implementing Services Directive),and Article 4, paragraph 2, of Law 25/2009, of 22 December, that modifies 48 laws for its adaptation to Law 17/2009	Los prestadores de servicios no podrán imponer a los destinatarios requisitos ni condiciones generales de acceso a los servicios que sean discriminatorios por razón de su nacionalidad o lugar de residencia, sin que ello menoscabe la posibilidad de establecer diferencias en las condiciones de acceso directamente justificadas por criterios objetivos.	2009 12 24

FI	<p>Legal order was deemed to be in conformity with Article 20, paragraph 2, by virtue of the following provisions Constitution, 731/1999, (6 § equality);</p> <p>Non-discrimination Act, 21/2004, (6 § prohibition of discrimination);</p> <p>Administrative procedure act, 434/2003, (6 § Legal principles of administration);</p> <p>Criminal Act, 39/1889, (Chapter 11, 11 § Discrimination)</p>		
-----------	---	--	--

Valstybė narė	Igyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Igyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
FR	<p>Article L. 420-1 Code de commerce prohibant les ententes anticoncurrentielles</p> <p>Article L. 420-2 Code de commerce relatif aux abus de position dominante</p> <p>Article L. 442-6 Code de commerce sur les pratiques restrictives de concurrence. For consumer transactions Article L. 122-1 Code consommation, Article R. 121-13 Code de consommation (sanctions).</p>		<p>1986 12 10 – Konkurencijos įstatymo nuostatos</p> <p>1986 12 01 – <i>Code de la Consommation</i> nuostatos</p>
HU	Act LXXVI of 2009 on the general rules regarding access to and exercise of service activities, Article 11(1) and (2)	<p>(1) In respect of the use of services provided in the framework of service activities, all kinds of discrimination based on the nationality, place of residence or registered office shall be prohibited, unless there are other, reasonably justified conditions based on objective consideration related to the nature of the service.</p> <p>(2) The general terms of contracts applied by the service provider for the use of the service constituting discrimination provided for under paragraph (1) shall be null and void.</p>	2009 10 01
IE	Regulation 10 of the European Union (Provision of Services) regulations 2010 (S.I. No. 533 of 2010)	<p>10. (1) A competent authority in the State shall not impose on a recipient a discriminatory requirement that is based on the recipient's nationality or place of residence.</p> <p>(2) Subject to paragraph (3), a provider who provides a service to the general public shall not discriminate in the conditions on which the service is provided to a recipient on the basis of the recipient's nationality or place of residence.</p> <p>(3) A provider may provide for differences in the conditions of access where those differences are directly justified by objective criteria.</p> <p>(4) A requirement or condition imposed in contravention of this Regulation has no effect.</p>	2010 11 16

Valstybė narė	Įgyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Įgyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
IT	Article 29(1) del Decreto Legislativo n. 59/2010, ‘Attuazione della direttiva 2006/123/CE relativa ai servizi nel mercato interno’ (horizontal law implementing the Services Directive)	Art. 29 (Divieto di discriminazioni) 1. Al destinatario non possono essere imposti requisiti discriminatori fondati sulla sua nazionalità o sul suo luogo di residenza. 2. E’ fatto divieto ai prestatori di prevedere condizioni generali di accesso al servizio offerto che contengano condizioni discriminatorie basate sulla nazionalità o sul luogo di residenza del destinatario, ferma restando la possibilità di prevedere condizioni d’accesso differenti allorché queste sono direttamente giustificate da criteri oggettivi. 3. A decorrere dalla data di entrata in vigore del presente decreto sono abrogate le disposizioni legislative e regolamentari statali incompatibili con le disposizioni di cui al comma 1	2010 03 26
LT	Article 11(3) of the Law on Services of the Republic of Lithuania	When establishing the general conditions for receiving services that are made available to the public, it shall be prohibited to impose requirements discriminating the recipients on grounds of nationality, permanent residence or Member State of the establishment, except when such requirements can be objectively justified	2009 12 28
LV	Law on the Free Provision of Services, Section 10	Section 10. Rights of the service recipient (1) The service recipient’s rights to receive a service shall not be restricted: 1) by obliging him to obtain a permit in order to receive or use a particular service; 2) by imposing a prohibition or restriction on him regarding the receipt of financial aid, if this right or scope of aid is dependent on the status of the service recipient concerned in Latvia or in those locations where the service is provided. (2) A service recipient has the right to receive a service which is not discriminative regarding his/her citizenship (nationality) or residence, except the cases, when the application of such conditions is clearly and distinctly formulated, objectively justified, is fair and honest.	2010 05 04

Valstybė narė	Įgyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Įgyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
LU	Article 11 of Loi 24 mai 2011 relative aux services dans le marché intérieur (Horizontal law implementing the Services Directive)	Les exigences discriminatoires fondées sur la nationalité ou le lieu de résidence des destinataires sont interdites, y compris dans les conditions générales mises à disposition par les prestataires. Toutefois, les prestataires ont la possibilité de prévoir des différences dans les conditions d'accès lorsqu'elles sont directement justifiées par des critères objectifs.	2011 05 24
MT	Article 9 of ACT No. XXIII of 2009 to establish general provisions facilitating the exercise of freedom of establishment for service providers and the free movement of services in the internal market	9. Recipients and potential recipients of a service shall not be subjected to discriminatory requirements, including:(a) limitations to access to services in Malta through a provider's general conditions that contain discriminatory provisions relating to the nationality or place of residence of the recipient, provided that this does not preclude the possibility for a provider to provide for differences in the conditions of access where those differences are directly justified by objective criteria.	
NL	<p>Article 1 of the Dutch Constitution; •</p> <p>Article 1, paragraph 1, of the General Equal Treatment Act(definitions);</p> <p>Article 2, paragraph 1, of the General Equal Treatment Act;</p> <p>Article 7, paragraph 1, of the General Equal Treatment Act;</p> <p>Article 9 of the General Equal Treatment Act</p>	<p>• Article 1 of the Dutch Constitution: All which are present in The Netherlands, shall be treated equally in equal cases. Discrimination due to religion, affiliation, political opinion, race, sex or on any ground whatsoever, is prohibited.</p> <p>• Article 1, paragraph 1, (definitions) of the General Equal Treatment Act: 1. In this Act and the articles based thereupon the following applies: a. discrimination (in Dutch: onderscheid): direct and indirect discrimination as well as an order to that end; b. direct discrimination: discrimination between persons on the basis of religion, philosophy of life, political persuasion, race, sex, nationality, hetero- or homosexual inclination or civil state; c. indirect discrimination: discrimination based on other qualities or behaviour as referred to under b, which have a direct discriminatory effect.'</p> <p>• Article 2, paragraph 1, of the General Equal Treatment Act: '1. The prohibition of discrimination as provided for in this Act does not apply with regard to indirect discrimination if that discrimination can be objectively justified by a legitimate goal and the means to attain that goal are proportionate and necessary.'</p> <p>• Article 7, paragraph 1, of the General Equal Treatment Act:</p>	<p>Nyderlandų Konstitucijos 1 str. (galiojanti redakcija) – 1983 03 02</p> <p>Bendrojo lygių galimybių įstatymo 1 str. 1 d. (galiojanti redakcija) – 1994 m. rugsėjo 1 d. su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais įstatymu, įsigaliojusiu 2004 04 01</p> <p>Bendrojo lygių galimybių įstatymo (galiojanti redakcija) 2 str. 1 d. – 1994 09 01 su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais įstatymu, įsigaliojusiu 2004 04 01</p> <p>Bendrojo lygių galimybių</p>

		<p>1. Discrimination is prohibited when offering or providing access to goods or services and when closing, excuting or terminating such a contract, as well as when giving career advice and advice on school choice or choice of a profession, when this occurs:</p> <p>a. in the exercise of a profession or a business,</p> <p>b. by public authorities</p> <p>c. by organisations active in the field of social housing, welfare, health, culture or education, and</p> <p>d. by natural persons which do not act in the exercise of a profession or a business, when offering occurs in public.</p> <p>Note: Paragraphs 2 and 3 of Article 7 of the General Act contain some exceptions in the fields of education by private schools which are based on religious principles and when dealing with purely private relationships where no economic activity is concerned.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Article 9 of the General Equal Treatment Act: <p>‘Contractual provisions in breach of this Act are null and void.’</p>	<p>įstatymo (galiojanti redakcija) 7 str. 1 d. – 1994 09 01 su paskutiniais pakeitimais, padarytais įstatymu, įsigaliojusiu 2004 04 01</p> <p>Bendrojo lygių galimybių įstatymo (galiojanti redakcija) 9 str. – 1994 09 01</p>
PL	Article 9 of the Act on providing services on the territory of the Republic of Poland	A provider shall ensure that general conditions of access to a service do not discriminate a recipient on the grounds of citizenship or place of residence.	2010 04 10
PT	Article 19 of Decree-Law 92/2010, of 26 July 2010 (horizontal law implementing Services Directive)	<p>Article 19</p> <p>Non-discrimination of recipients</p> <p>1 — Service recipients shall not be made subject to discriminatory requirements based on their nationality, place of residence or location of the registered office.</p> <p>2 — The general conditions of service provision defined by the service provider shall not contain discriminatory provisions relating to the nationality, place of residence or location of the registered office of the service recipient, except where those differences are directly justified by objective criteria.</p> <p>3 — The law shall not make recipients subject to any conditions, limitations, prohibitions or other requirements which restrict the use of a service supplied by a provider established in another Member State.</p> <p>4 — “Recipient” shall be deemed to mean any natural person who is a national of a Member State or who benefits from rights conferred upon him by Community acts, or any legal person established in a Member State, who, for professional or non-professional purposes, uses, or wishes to use, a service.</p>	2010 10 01

Valstybė narė	Įgyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Įgyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
RO	Government Emergency Ordinance no. 49/2009, Art. 20(2) (Section IV — Rights of the services' beneficiaries, Chapter IV — Freedom to provide services)	(1) The providers may not include discriminatory requirements based on his citizenship or nationality, or the place of residence or the registered office of the recipient under the general conditions of access to a service, which are made available to the public. (2) Providers may provide for different conditions of access where they are justified by objective criteria. (3) The clauses or declarations containing discriminatory conditions are automatically void.	2009 06 05
SE	Article 20, Act (2009:1079) on services in the Internal Market	En tjänsteleverantör får inte för tillhandahållandet av tjänster ställa upp allmänna villkor som diskriminerar tjänstemottagare på grund av nationalitet eller bosättningsort, om detta inte kan motiveras på objektiva grunder.	2009 12 27
SI	Article 17 of Decree Promulgating the Services in the Internal Market Act (ZSNT)	Contractual and general conditions for access to services which are made available to the public at large by a service provider may not contain discriminatory provisions relating to the nationality or place of residence of the service recipient.	2010 03 30
SK	Act No 136/2010 Coll. on services in the internal market and amending and supplementing certain acts — Art. 1 Section 10	A service provider shall be obliged to ensure that the same conditions of access to services provided apply to all recipients of services regardless of the nationality, place of permanent residence or registered office of the recipient of the service.	2010 06 01

Valstybė narė	Įgyvendinimo nuostatos nacionalinėje teisinėje sistemoje	Įgyvendinimo nuostatos formuluotė (arba, jeigu įmanoma, vertimas į anglų kalbą)	Įsigaliojimo data
UK	Regulations 30(2) and 30 (3) of the Provision of Services Regulations 2009	(1) A competent authority may not subject recipients of a service who are individuals to discriminatory requirements based on their nationality or place of residence. (2) The provider of a service may not, in the general conditions of access to a service which the provider makes available to the public at large, include discriminatory provisions relating to the place of residence of recipients who are individuals. (3) Paragraph (2) does not apply to differences in conditions of access which are directly justified by objective criteria	2009 12 28
EEE / ELPA šalys			
IS	Art 15, Act 76/2011 on services in the internal market of the European Economic Area	The recipients of services shall not be made subject to discriminatory requirements based on their nationality or place of residence, and providers are prohibited from including in their terms of service discriminatory provisions relating to the nationality or place of residence of recipients. In exceptional circumstances, different conditions of access to a service may be established, provided that the differences are justified by objective criteria.	2011 06 29
LI	Article 21 of the Services Act (Bericht und Antrag der Regierung betreffend die Schaffung eines Gesetzes über die Erbringung von Dienstleistungen (Dienstleistungsgesetz))	Der Dienstleistungserbringer darf den Zugang zu einer Dienstleistung nicht in diskriminierender Weise von der Staatsangehörigkeit oder dem Wohnsitz des Dienstleistungsempfängers abhängig machen. Unterschiede bei den Zugangsbedingungen sind nicht diskriminierend, wenn sie durch objektive Kriterien gerechtfertigt sind.	

NO	<p>§ 19 (2), second and third sentence of Lov 2009-06-19 nr. 103 om tjenestevirksomhet (Norwegian Services Act)</p>	<p>Service recipients cannot be subject to requirements that limit their right to receive services from a provider established in another EEA State.</p> <p>Service recipients from other EEA States cannot be subject to discriminatory requirements on grounds of their nationality, residence or establishment state. Similar discrimination must not occur in a service providers' general conditions of access to a service. The first and second sentences do not prevent the application of special conditions for the receipt of the service when they are justified by objective factors.</p>	2009 12 28
----	--	--	------------

II PRIEDAS

Kompetentingos institucijos

Valstybė narė	Kompetentinga institucija (Su vartotojais susijęs vykdymo užtikrinimas)	Kompetentinga institucija (Su įmonėmis susijęs vykdymo užtikrinimas)
AT	Bezirksverwaltungsbehörde	Bezirksverwaltungsbehörde
BE	SPF Economie, P.M.E., Classes moyennes et Energie — Direction générale du Contrôle et de la Médiation	SPF Economie, P.M.E., Classes moyennes et Energie — Direction générale du Contrôle et de la Médiation
BG	Commission on Consumer Protection	Commission on Consumer Protection
CY	Consumer and Competition Protection Service (CCP)	National courts
CZ	Courts, Ombudsman, Czech Trades Inspectorate, ECC	National courts
DE	7000 trade and business authorities, chambers of auditors, lawyers and tax consultants	
DK	Forbrugerombudsmanden (Danish Consumer Ombudsman)	Forbrugerombudsmanden (Danish Consumer Ombudsman)

Valstybė narė	Kompetentinga institucija (Su vartotojais susijęs vykdymo užtikrinimas)	Kompetentinga institucija (Su įmonėmis susijęs vykdymo užtikrinimas)
EE	Estonian Consumer Protection Board (although no specific tasks under Art 20 have been delegated it to it by law)	National courts
EL	Consumers Ombudsman	Enterprise Europe Network in Greece
ES	Consumer protection regional authorities to be found at http://aplicaciones.consumo-inc.es/cidoc/Consultas/dirMapas.aspx?tabla=dirconsum	Sectoral competent authorities responsible at national or regional level
FI	Civil or criminal courts depending on the nature of the case. In some circumstances the Chancellor of Justice, Parliamentary Ombudsman, Ombudsman for equality or Ombudsman for minorities may also be competent.	Civil or criminal courts depending on the nature of the case. In some circumstances the Chancellor of Justice, Parliamentary Ombudsman, Ombudsman for equality or Ombudsman for minorities may also be competent.
FR	Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes (DGCCRF), Ministère de l'économie, des finances et de l'industrie	National courts
Valstybė narė	Kompetentinga institucija (Su vartotojais susijęs vykdymo užtikrinimas)	Kompetentinga institucija (Su įmonėmis susijęs vykdymo užtikrinimas)
HU	Equal Treatment Authority (Egyenlő Bánásmód Hatóság-EBH), Judicial authority	Hungarian Competition Authority (Gazdasági Versenyhivatal — GVH), Equal Treatment Authority, Judicial authority
IE	Sectoral competent authorities responsible for the enforcement of all provisions pertaining to the implementation of the Services Directive for that sector	Sectoral competent authorities responsible for the enforcement of all provisions pertaining to the implementation of the Services Directive for that sector
IT	ANTITRUST (autorità garante della concorrenza e del mercato) Civil courts	ANTITRUST (autorità garante della concorrenza e del mercato) Civil courts

LT	State Non Food Products Inspectorate (consumer rights protection authority)	National courts
LV	Ombudsman Civil courts	National courts
LU	Collective and single legal actions in front of Courts in the scope of articles L.121-1 à 122-8 and L.313-1 and L.313-2 du Code de la consommation	Conseil de la concurrence
Valstybė narė	Kompetentinga institucija (Su vartotojais susijęs vykdymo užtikrinimas)	Kompetentinga institucija (Su įmonėmis susijęs vykdymo užtikrinimas)
MT	Office for Consumer Affairs, Malta Competition and Consumer Affairs Authority	Office for Consumer Affairs, Malta Competition and Consumer Affairs Authority
NL	Equal Treatment Commission	Equal Treatment Commission
PL	Civil courts	Civil courts
PT	ASAE — Autoridade para a Segurança Alimentar e Económica IRAE — Inspeções Regionais de Actividades Económicas for the Azores and Madeira Regions. For professional services under a public professional association, the relevant public professional association	ASAE — Autoridade para a Segurança Alimentar e Económica, IRAE Inspeções Regionais de Actividades Económicas for the Azores and Madeira Regions For professional services under a public professional association, the relevant public professional association.
RO	National Authority for Consumers Protection	National courts
SE	Sectoral competent authorities responsible for the enforcement of all provisions pertaining to the implementation of the Services Directive for that sector	Sectoral competent authorities responsible for the enforcement of all provisions pertaining to the implementation of the Services Directive for that sector
SI	Market Inspectorate of the Republic of Slovenia	National courts
SK	Slovak Trade Inspection	Slovak Trade Inspection
Valstybė narė	Kompetentinga institucija (Su vartotojais susijęs vykdymo užtikrinimas)	Kompetentinga institucija (Su įmonėmis susijęs vykdymo užtikrinimas)
UK	Office of Fair Trading, Local Authority Trading Standards Authorities and the Department of Enterprise, Trade and Investment in Northern Ireland	National courts
EEE / ELPA šalys		

IS	Consumer Agency	National courts
LI	Office of Trade and Transport	Office of Trade and Transport
NO	Consumer Ombudsman	National courts